

2/2018

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

Diktarhemmet ~ Teknetium ~ Finlands Svenska Idrott ~ Amatörteatrar

Nr 2
Maj 2018
Volym 14, 4. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2018

Nr	1	2	3	4
Materialdag	19.1	13.4	3.9	9.11
Utdelas	28.2	18.5	5.10	14.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi
Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMFOTO
Pamela Friström

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Goda siffror
- 6 Kort
- 8 Svårt att sammanbinda målen i läroplanen
- 12 Ordförande: Kraft till förändring
- 13 SFV:s vårfest
- 18 En tidsresa till 1895
- 20 Idrott med alla sinnen
- 25 Kulturkolumn: Bergman, 100, trotsar tiden
- 26 Ny pedagogik och möten mellan språkgrupper i fokus
- 28 Teknetium – ökad resursmedvetenhet för ingenjörer
- 31 Bildningskolumn: Hägerstrand och landskapet
- 32 Ulla-Lena Lundberg i Diktarhemmet i Borgå
- 36 Små bidrag med stor betydelse
- 41 Fördubblade bidrag till läromedelsförfattare
- 42 Litterär bro över Kvarnen
- 44 Privatskola i USA
- 47 Bengelsdorff: Hommage till 100 år
- 48 Frågan
- 49 SFV fakta
- 50 Författare på djupet
- 56 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

Idrotten är ett idealiskt forum för att skapa
förståelse och tolerans, säger Christel Björkstrand,
generalsekreterare för Finland Svenska Idrott.
S.24

FOTO: PAMELA FRISTRÖM

20 Mer fysisk aktivitet skulle göra oss friskare och gladare, och
spara samhället miljarder, visar studier. Vid Finlands Svenska
Idrott vill man få hela Svenskfinland i rörelse.
► Sidan 20

28 ”Mera plast än fisk i våra hav”. ”Förändringen av klimatet dyr
och farlig”. ”Naturresurserna är förbrukade”. Allmänhetens
rop efter produkter som inte belastar miljön blir allt högre.
Teknetiumprojektet vill ge ingenjörerna verktyg att möta
kraven.
► Sidan 28

36 Från norr till söder arbetar man i kulisserna med teaterverk-
samhet där glada amatörer medverkar. Speciellt sommartid
får publiken ta del av det stora arbetet. I föl prioriterade SFV
amatörteatrarna vid sin utdelning i september.
► Sidan 36

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.aberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRÄTOR
(ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR
SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om lokal utveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSÄKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD
NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Goda siffror

SFV:s bokslut för år 2017 kunde åter uppvisa ett överskott. Vi har de senaste åren trimmat funktioner, och koncentrerat oss på det som föreningens syftesparagrafer säger att vi skall syssla med. Men det är viktigt att konstatera, att trimmad verksamhet även kan innebära utveckling – och helt ny verksamhet.

I år kommer vi till exempel att omfördela våra interna arbetsuppgifter, så att vi kommer närmare de människor och organisationer vi ger bidrag åt. Idén är att vi bättre kan förstå de problem och utmaningar som våra bidragspengar är tänkta att lösa, och att vi i uppföljningsskedet i samråd bättre kan vara säkra på att våra bidrag faktiskt lett till resultat. Vi kommer även att bli ännu tydligare gällande hur pengarna används, och framför allt vad resultatet blir. Vi redovisar dels på nätet, men också synligt, och på djupet, i denna tidskrift.

På SFV:s vår- och utdelningsfest den 11 april delade vi första gången ut ett alldeles nytt vistelsestipendium: Biskops Arnö-stipendiet. Det riktar sig till författare i början av karriären, och är en tre veckor lång inspirationsvistelse vid Nordens folkhögskola på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta, cirka 60 kilometer nordväst om Stockholm. Och vi har fortsatt förädla det mycket uppskattade konceptet ”Hos vännerna”, som innebär att finlandssvenska föreningar och organisationer kostnadsfritt får använda våra möteslokaler på alla våra verksamhetsorter.

SFV har blivit bra på att hantera förändring. Emellanåt kommer förändringstrycket inifrån, till exempel då ekonomin eller andra resurser sätter gränser för vad vi vill, eller kan uträtta. Emellanåt kommer förändringstrycket utifrån, till exempel på grund av förändringar i det omgivande samhället. I båda fallen finns det inget skäl att klamra sig fast vid gamla invanda rutiner. Vi skall förstås vara försiktiga, värna om traditioner, och i ordets bästa betydelse vara konservativa. Men vi måste också vara villiga att förnya oss, och även beredda att avsluta saker som inte längre fungerar adekvat.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skriv
eller ring!

www.sfv.fi | sfv@sfv.fi | 09-684 4570 | abo@sfv.fi | vasa@sfv.fi

Bildningsalliansen firade fem år

Under våren fyllde Bildningsalliansen (BA) fem år och firade med ett framtidsseminarium på G18 i Helsingfors.

Trots sin ringa ålder har organisationen blivit en viktig aktör i Svenskfinland. Inressebevakning för medlemmarna har kompletterats med flitigt nätverkande och BA samarbetar med ett flertal finlandssvenska, nordiska och europeiska organisationer bland annat kring digital delaktighet. För BA är den digitala vardagen en central fråga, och därför arrangerades för första gången All Digital Week i Finland med olika evenemang, och en heldag kring digital delaktighet 19.3 i Helsingfors. Organisationen bakom kampanjveckan All Digital har utsett BA som bästa arrangör av All Digital Week i Europa 2018 – den bästa födelsedags-

present organisation kunde få. Just nu pågår planeringen av nästa års All Digital Week, och alla som vill får naturligtvis komma med.

Solveig von Schoultz-tävlingen - prisutdelning 3.9

Totalt inkom 96 bidrag till SFV:s skönlitterära tävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen. Tävligen gällde denna gång dikter.

Tävlingsjuryns arbete är i full gång och medlet av augusti kontaktar SFV dem som får ett pris eller ett hedersnämmande.

SFV-medlemmarna får gärna delta i prisutdelningen, som är den 3 september i SFV-huset G18 i Helsingfors. Meddela senast 30.8 om du vill delta till **Camilla Nordblad**, tel. 045-121 08 64, camilla.nordblad@sfv.fi.

SFV stärker yrkeshögskoleutbildningen med betydande donationer

FOTO: SAMI PULKKINEN

SFV styrelse beslöt under sitt möte i april att stöda Arcada med 200 000 euro och Novia med 300 000 euro. Donationerna går till yrkeshögskolornas medelinsamling. Syftet med donationerna är att säkerställa en hög nivå på den svenska yrkeshögskoleutbildningen i framtiden, trots nedskärningar.

För SFV är det en hjärtesak att det i framtiden finns starka och konkurrenskraftiga utbildningsenheter på svenska. Novia och Arcada är de största svenskspråkiga yrkeshögskolorna i Finland och vi vill genom donationerna stärka deras möjligheter att fortsättningsvis erbjuda högklassig utbildning, säger SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd**.

Arcada och Novia är viktiga utbildnings- och kulturaktörer i Svenskfinland. Yrkeshögskolorna bidrar med svenskspråkig, kunnig arbetskraft inom de områden de är verksamma, säger SFV:s kanslichef **Johan Aura**.

Yrkeshögskolorna har fått rätt att bedriva medelinsamling fram till 31.12.2018.

Varje donation berättigar till en motfinansiering av staten i proportion till de insamlade medlen. Staten har reserverat 24 miljoner för ändamålet.

SFV deltar i yrkeshögskolornas medelinsamling för att maximera resultatet av donationerna. Det sker tack vare statens och övriga donatorers medfinansiering, säger Johan Aura.

Åren 2015–2016 donerade SFV senast större summor till den svenskspråkiga utbildningen. Under åren fick Helsingfors universitet 900 000 euro för den svenskspråkiga lärarutbildningen, som idag har 240 studerande.

Åbo Akademi fick 450 000 euro för utbildningsområdena pedagogik och lärarutbildning, humanistiska vetenskaper och naturvetenskaper år 2016. Samma år fick det treåriga projektet Teknetium inom Arcada 395 000 euro. Utvecklingsprojektet möjliggör en ny utbildningsform för ingenjörer, med fokus på hållbarhet, cleantech och resursmedvetenhet. Läs mer om projektet på sidan 28.

FOTO: RABBE SANDELIN

Svenska folkskolans vänners årsmöte

Svenska folkskolans vänner r.f. höll sitt årsmöte den 26 mars 2018 kl. 15 på föreningens kansli i Helsingfors. Vid årsmötet behandlades stadgeenliga ärenden.

I tur att avgå var ordförande, musikmagister **Wivan Nygård-Fagerudd** samt styrelseledamöterna forskare **Kjell Herberts** och film.mag. **Pia Österman**. Wivan Nygård-Fagerudd och Pia Österman omvaldes, och fil.mag. **Joakim Bonns** valdes in som ny styrelseledamot. Kjell Herberts hade undanbett sig omval.

De övriga ledamöterna i SFV:s styrelse är bildningsdirektör **Heidi Backman**, fil.dr **Åsa Lindberg**, fil.mag. **Stig-Björn Nyberg**, direktör **Gun Oker-Blom**, jur.kand. **Jan-Erik Stenman** samt kulturjournalist **Gustaf Widén**.

Årsmötet återvalde vicehäradshövding **Jarl Sved** som medlem i förvaltningsrådet. De övriga medlemmarna i förvaltningsrådet är diplomekonomen **Peter Storsjö** och pol.mag. **Kim Lindström**. Förvaltningsrådet är ett rådgivande organ.

Under SFV:s konstituerande styrelsemöte den 26 mars 2018 kl 16 återvaldes musikmagister **Wivan Nygård-Fagerudd** till ordförande, och fil.mag. **Stig-Björn Nyberg** till vice ordförande för föreningen.

Under övriga ärenden fick årsmötet information om den stadgearbetsgrupp som SFV r.f:s styrelse tillsatt. Stadgearbetsgruppens uppgift är att granska SFV r.f:s och Svenska folkskolans vänners understödsförening r.f:s stadgar och komma med förslag till uppdatering av dem. Till uppgiften hör också att granska avtalet om arbetsfördelningen mellan SFV r.f. och Svenska folkskolans vänners understödsförening r.f. Arbetsgruppen väntas rapportera till SFV:s styrelse inom september 2018.

Årsmötet tillsatte en valberedningsgrupp på tre utomstående personer, vars uppgift är att komma med förslag till kandidater vid val av medlemmar i föreningens styrelse och förvaltningsråd. I gruppen ingår **Pär Stenbäck**, **Gun Sandberg-Wallin** och **Matts Granö**.

SFV:s understödsförening höll årsmöte

Svenska folkskolans vänners understödsförening r.f. höll sitt årsmöte den 22 mars 2018 kl. 14 på SFV:s kansli i Helsingfors.

Årsmötet återvalde styrelseordförande **Matts Granö**, som stod i tur att avgå. Årsmötet återvalde även styrelsemedlemmarna **Johan Aura** och **Camilla Nordblad**, som stod i tur att avgå. Övriga medlemmar i styrelsen är **Lars Nyström** och **Bernt Morelius**.

Årsmötet fastställde medlemsavgiften för 2018 till 15 euro.

I verksamhetsöversikten konstaterade Johan Aura att föreningens ändamål enligt

stadgarna är "att sammanföra den finlandssvenska befolkningen till gemensamma insatser för att främja det mångskiftande och betydelsefulla bildningsarbete som föreningen Svenska folkskolans vänner r.f. utför till förmån för skolor, barnträdgårdar, bibliotek och ungdomens yrkesutbildning". Understödsföreningen stödde år 2017 Svenska folkskolans vänner r.f. med 55 000 euro. Stödet var vikt för stipendier till studerande.

Under övriga ärenden berättade SFV r.f:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** att

1913

Med ett styrelsebeslut den 26 februari 1913 skapades SFV:s ekonomiska rådgivningsorgan, Förvaltningsrådet. De första medlemmarna var statsrådet **Emil Fredrik Mauritz Hallberg**, bankdirektör **Ernst Emil Schybergson** och hovrättsrådet **Karl Gustaf Söderholm**. Enligt reglementet deltar sedan dess även SFV:s ordförande och styrelsens sekreterare (idag kanslichefen) i förvaltningsrådets möten.

En av de långvarigaste medlemmarna i förvaltningsrådet var kommerserådet **Ane Gyllenberg**, som fungerade som förvaltningsrådet ordförande 1946–1965. Den 31 maj 1965 bad han om befrielse från uppdraget, och donerade samma dag i ett gåvobrev, tillsammans med sin maka **Signe**, 125 Wärtsilä-aktier till en fond. Ur den fonden delar sedan dess SFV ut sitt årliga Kulturpris "såsom erkänsla för väl utförd gärning det svenska Finlands kultur till fromma". Prissumman uppgår idag till 15000 euro.

Det finns något mycket positivt i att du formar ett mål för dina studier – något som är lite mer än att "jag är här för att jag inte vet vad jag annars skulle göra".

”

*Gymnasierektor Joakim Bonns –
ny styrelseledamot i SFV:*

– Svårt att sammanbinda målen i läroplanen

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

Utbildningsstyrelsens nya läroplan för gymnasierna kom för ett par år sedan, och målar i de inledande avsnitten upp mycket ambitiösa mål: studerande skall i gymnasiet få en bred allmänbildning, lära sig kritiskt tänkande och lära sig se och förstå komplexa beroendeförhållanden. Samtidigt skall ungdomarna få stöd för sin identetsbildning, och spurras till livslångt lärande. Och enligt läroplanens värdegrund skall undervisningen bygga på viktiga normer: grundläggande mänskliga rättigheter, jämlikhet och likabehandling, och inspirera till reflektion över möjligheter, alternativ och missförhållanden i det finländska samhället och globalt.

– Det är i sig inget problem med dessa höga och ibland lite abstrakta mål, säger **Joakim Bonns**, ny styrelseledamot i SFV, och rektor för Korsholms gymnasium.

Det är enligt Bonns inte heller problem med att försöka konkretisera de här målsättningarna i själva undervisningen.

– Men det blir något av dubbla budskap sedan då vi ser på vad man tänkt att skolorna i slutändan skall mäta för

resultat. Hur mäter man tolerans eller demokratisk attityd? Eller allmänbildning, för den delen.

Det som i praktiken i slutändan värderas och mäts är enligt Bonns knappast allmänbildning, utan spetskompetens, speciellt i modersmålet och matematik.

– Nu är vi samtidigt på väg mot ett läge där studentexamen dels blir den viktigaste rådande dokumenteringen på vad som skett under gymnasiegången, dels att studentexamen i högre grad än tidigare ligger som grund för intagning till fortsatta akademiska studier på tredje stadiet.

Har man till exempel jobbat hårt med många språk i gymnasiet, men kanske sedan inte skrivit dem med jättestor framgång, så ger det eventuellt inga poäng överhuvudtaget för framtiden.

Bonns ställer sig också frågan varför lärarkåren borde sätta ner så enormt mycket tid och arbete på kursbedömningar, vitsord och slutbetyg, ifall det verkligen blir så att det är studentexamen som är helt avgörande för fortsatta studier.

– Det är ytterst en fråga om resursering. Skall vi ge en massa vitsord som ingen någonsin har någon större nytta

av, eller kunde vi i stället syssla med annan sorts feedback, som kanske skulle fungera smartare.

Bonns erkänner att det finns en mycket grundmurad idé om att vitsord behövs.

– Men det känns onekligen lite onödigt att leverera dubbla avgångspapper från gymnasiet: både en studentexamen, och ett avgångsbetyg. Det är tydligt att debatten nu startat: vilket av dem skall vara det viktiga, vilket skall betonas? Men signalen är tydlig att man önskar se fler studerande på tredje stadiet som kommer in utan inträdesprov.

VALET AV BANA OCH KARRIÄR? En större roll för studentexamen har väckt farhågor om att ungdomarna allt för tidigt måste staka ut sin studiekarriär, och kanske göra val som de senare ångrar, även då det gäller tredje stadiet. Med betoningen på studentexamen skickar man en tydlig signal att tidigarelägga tidpunkten då man skall veta vad man vill med dina studier. Men det är inte enbart negativt, säger Bonns.

– Det finns något mycket positivt i att du formar ett mål för dina studier – något som är lite mer än att "jag är här för att jag inte vet vad jag annars skulle göra". Det ger en positiv riktning till studierna. Men visst →

kan det leda till konsekvenser, speciellt när det gäller de mindre realämnena.

När det gäller till exempel filosofi säger Bonns att en studerande nästan från första början borde veta om den tänker skriva filosofi i studentexamen.

– Vi avkräver alltså en femtonåring vissheten om att han i studentexamen skall skriva ett ämne, som han dittills aldrig haft en enda lektion i.

VÄRDEGRUND GENOM ARBETSMETODER OCH GEMENSKAP. Läroplanens värdegrund genomsyrar enligt Bonns undervisningen och även de specifika ämnena på många sätt, men Bonns har också valt att själva arbetet i gymnasiegemenskapen skall återspegla målen.

– Hur ser verksamhetskulturen ut? Finns det delaktighet? Får man komma till tals? Tar vi upp även jobbiga frågor?

– Även, var går gränsen för tolerans? Vad är det man inte tolererar? Den allmänna delen i läroplanen förpliktigar att ta in mycket värdegrundsdiskussion i arbetet, så det går absolut inte att strunta i de här frågorna genom att hänvisa till att de är svåra att mäta.

Korsholms gymnasium är ett ganska klassiskt finlandssvenskt gymnasium, med ett par hundra studerande. Bonns tror inte att värdegrundsarbetet har med skolans storlek att göra.

– Det har mer att göra med hur man formar skolvardagen. Är det en naturlig del att kolla med studerandena hur vi borde jobba, vad som är viktiga frågor för dem? En riktigt liten skola kan säkert vara en fantastisk studieplats, men det hela hänger kanske då för mycket på enskilda människor. I Korsholms gymnasium har vi en lärarkår på femton-tjugo personer, och då uppstår det både stöd och diskussion som är viktig. Förhoppningsvis kan vi även inspirera varandra.

Bonns säger att ett gymnasium såtillvida är en underbar skolform, att studerandena är människor som håller på att bli vuxna.

– Du behöver inte hela tiden föra en separat studerandediskussion och en separat lärardiskussion. Vi klarar oss ofta med en diskussion. I vårt fall är studerandena också beredda att lägga ner mycket tid och energi på till exempel den fysiska omgivningen, till exempel utvecklandet av studerandecaféet planerades och utfördes av en grupp studerande som lade ner massa tid och energi på renoveringen.

Andra stadiet skall enligt Bonns i bästa fall ge både ett kunskapsbatteri som hjälper en att orientera sig i samhället, men nästan viktigare; att man kommer ut och kan arbeta i team och att man kanske dessutom hittat något som man brinner för.

– Det jobbar vi mycket på; att hitta nya former för engagemang.

”

Fortfarande kommer alla att behöva en baskunskap om ganska mycket, för att efter skolan kunna väva sitt eget kunskapsnät.

OMVÄRLDEN ÄR DIGITAL, DÄRFÖR SKALL SKOLAN OCKSÅ VARA DET. Den nya tekniken har enligt Bonns inte ändrat så mycket på en vanlig skoldag. Skolans roll är långt den samma som förr.

– Arbetsätten har förändrats till en del. Verktøygen har förstås förändrats och därmed innehållet till en del – men kanske mindre än man många föreställer sig. Fortfarande kommer alla att behöva en baskunskap om ganska mycket, för att efter skolan kunna väva sitt eget kunskapsnät. Har man inte verktøygen att väva, eller inte förstår hur olika saker i väven sitter ihop, blir det bara ett virrvar av olika fakta, och det är inte kunskap.

Bonns säger att en av de stora utmaningarna är den ökande komplexiteten ökar. Hur skall man förklara saker och ting utan att det blir alltför generellt?

– I denna komplexa värld måste vi nu även leva med strömningar som påstår att allting i världen egentligen är väldigt enkelt och lätt att förstå. Strömningar som vill måla allting svartvitt.

Farhågorna om att dagens föräldrageneration helt överlåtit uppfostringsansvaret till skolan skriver inte Bonns under. Hem och föräldrar är enligt Bonns förstås olika, men samtidigt har han noterat att föräldrarna idag är mer engagerade i skolarbetet än någonsin förr.

– Även ungdomarna själva har för länge sedan insett att skolan inte räcker, att man måste ta egna initiativ för att få den förståelse man behöver. Att skolan bara är en del av ett sammanhang där man växer upp, inte själva sammanhanget.

DET DIGITALA ÄR VARKEN GOTT ELLER ONT. Bonns säger att det digitala inte är något val längre. Studentexamen blir i höst helt digital förutom matematiken, så det skulle vara en omöjlighet att inte förbereda studerande på detta. Verkligheten utanför skolan är också digital.

– Det jag gärna skulle se är en neutral syn på det hela. Digitala verktyg är ju sist och slutligen bara verktyg. I vissa situationer är de oslagbara, i andra situationer är andra verktyg bättre. Nu kopplar man nästan automatiskt ihop begrepp som ”positivt” och ”utveckling” till de digitala verktygen. Men man kan ju vara hur digital som helst, och ändå bara syssla med strunt.

Bonns poängterar att det digitala inte får avgöra innehållet.

– Vår uppgift är att förbereda studerandena på livet utanför skolan, och då livet utanför är digitalt skall vi förstås också vara det. Det är alltså det faktumet som skall vara drivkraften, inte bara tomma slagord om att saker nödvändigtvis blir mycket bättre. ■

Kraft till förändring

Att identifiera såväl negativa som positiva trender är viktigt. Filosofen Georg Henrik von Wright visar hur vi, om vi förstår samtiden, kan spåra och också tolka de tendenser som pekar mot framtiden. Trender är varken hot eller löften om något som med säkerhet skall komma, klargör von Wright: ”Trender kan brytas och själva insikten om dem kan bli en kraft, som bidrar till förändringen”.

I fjol tittade republiken bakåt på sin hundraårig historia. Som ett fundament för de 100 åren står den gemensamma överenskommelse som vi kallar grundlag: detta land, Finland, bygger vi på två språk, på finska och på svenska.

Varje generation, varje ny tid behöver förnya de överenskommelser som lagarna är. Och precis som för 100 år sedan behöver lag och allmän uppfattning stämma överens. Gör Finlands grundlag och språklag det i dag? Ja, det tror jag.

Många analytiker har de senaste åren slagit larm när det gäller svenskan i Finland och talat om domänförluster. Och det med skäl. Flera förvaltningsreformer har på grund av försumlig politik och bristande konsekvensanalyser försvagat svenskans ställning. Därtill finns grupperingar som på allvar driver tesen att Finland kan ha bara ett officiellt språk. Det är en paradoxalt nog både fullkomligt historielös och bakåtsträvande syn: den strävar bakåt till någonting som aldrig har funnits.

Men det är skäl att också notera det uttalade stöd för svenskan i Finland som finns. Flera opinionsundersökningar visar att en klar majoritet av dagens finländare ser svenskan som självklar och värdefull. Det är en viljetryttring som pekar på hur morgondagens Finland vill ha det med tvåspråkigheten. Dagens finländare formar sin bild av det Finland de vill ha, och den bilden kommer att styra lagstiftningen framöver.

För att bilden ska hållas tydlig behöver den få näring ur fakta, förnuftiga argument och kunskaper. Och det behövs personer som klartänkt står upp för och jobbar för det svenska i Finland. Det är ur det perspektivet SFV verkar, när det gäller såväl utmärkelser och projektstöd som den egna verksamheten.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

FOTO: JOHANNES TERVO

SFV:S VÅRFEST

Den 11 april delade SFV ut pris, medaljer och vistelsestipendier till 25 personer för deras insatser inom finlandssvensk bildning och kultur under den traditionella vår- och utdelningsfesten i SFV-huset G18. Nytt för i år var ett vistelsestipendium för författare på Biskops Arnö, som tilldelades författaren Ann-Sofi Carlsson.

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Tiina Lindfors, Åsa Stenvall-Albjerg, Sture Lindholm.

Nomineringen till prisen och medaljerna var även denna gång helt öppen – allmänheten kunde nominera kandidater under december månad, varefter priskommittéernas arbete tog vid.

BROBYGGARPRISET instiftades av SFV:s styrelse 2011, och bör enligt statuterna tilldelas en person som med sin egen insats har ökat förståelsen och toleransen för det svenska i Finland. Prissumman är 10 000 euro. Brobyggarpriiset 2018 gick till dansaren och koreografen **Tiina Lindfors** som med kreativitet och mod, hjärna och hjärta har stått upp för ett tvåspråkigt Finland. I sin konstnärsgärning har hon aktivt byggt förståelse för olika minoritetsgrupper, såväl språkliga som andra. Som kulturaktör har hon tagit den svenskspråkiga minoriteten under sina vingar, och som grundare av och konstnärlig ledare för dansteatern ERI kontinuerligt jobbat för att också svenskan ska vara närvarande på scenen. Som regelbundet återkommande kolumnist i sydvästra Finlands största finskspråkiga tidning *Turun Sanomat* – och som ivrig debattör – har Tiina Lindfors länge försva-

rat och förklarat tvåspråkighetens betydelse för Finlands identitet och kultur. I sanning en verklig Brobyggare.

SFV:S KULTURPRIS utdelas ur ur Signe och Ane Gyllenbergs fond, instiftad år 1965 av kommerserådet Ane Gyllenberg. Priset ges enligt statuterna ”för väl utförd gärning Finlands svenska kultur till fromma”. Prisets storlek är 15 000 euro. Kulturpriset 2018 tilldelades författaren, essäisten, litteraturvetare och skrivkurledaren **Åsa Stenvall-Albjerg**. Med sin kunskap, klokhet och passion för litteratur har hon i snart fyrtio år inspirerat och undervisat såväl ordälskare som blivande författare på vägen till publicering, och väglett sina adepter att slipa de redskap med vilka världar skapas med ord och språket bemästras. Åsa Stenvall-Albjerg har i ett parallellt utförd forskning som lyft kunnandet om nordiska och finlandssvenska författare. Denna gärning har även fått sitt uttryck i djupa och insiktsfulla essäer. Åsa Stenvall-Albjerg har varit outhärlig för många litterära debutanter och genom sin inspirerande och målmedvetna insats bidragit till den aktionsvärda standard som vår finlandssvenska litteratur har idag.

I sin konstnärsgärning har hon aktivt byggt förståelse för olika minoritetsgrupper, såväl språkliga som andra.

FOLKBILDNINGSPRISET instiftades 1942 på initiativ av skolrådet John Österholm. Prissumman är 15 000 euro. Folkbildningspriset 2018 gick till **Sture Lindholm**. Författaren Sture Lindholm har gett ut ett antal banbrytande verk med fokus på inbördeskrigets skeenden, fasor och följder i Västnyland. Hans gedigna och välskrivna böcker, som bygger på ett omfattande forskningsarbete och källmaterial, har kommit att bli standardverk för alla som är intresserade av denna tid i vårt lands historia. Händelseförlopp och enskilda aktörer belyses med en fördjupande skärpa, och de lokala perspektiven lyfts in i större, världspolitiska sammanhang. I sitt

arbete som historielärare på gymnasiet har Sture Lindholm rönt stor uppskattning och väckt många unga människors intresse för historia. Sin författargärning inledde han som läromedelsförfattare, och har även i den rollen arbetat för en ökad förståelse för vad dåtid kan lära nutid.

FOLKBILDNINGSMEDALJEN har delats ut sedan SFV:s 80-årsjubileum år 1962, och skall enligt statuterna tillfalla en eldsjäl som spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro och i år delades fem Folkbildningsmedaljer ut.

Företagaren och pensionären **Lasse Backlund** hedrades för sitt gedigna och nyskapande arbete för hembygden Dagsmark i Syd-Österbotten. Han har samlat noggrann information om byn från de tidigaste förekomsterna i historieskrivningen till modern tid: kartor, fotografier, tidningsurklipp och skrönor. Han är en folkbildningens eldsjäl, som även använder nya medier för att sprida kunskap till en yngre publik.

Filosofie licentiat och folklivsforskare **Gun Herranen** hedras för en sant folkbildande insats och sitt engagemang

för lokala traditioner. Hon har i tjugofem år jobbat som volontär i det tvåspråkiga Turkuseura – Åbosamfundet och bland annat skrivit otaliga artiklar på svenska i samfundets tidning, den finlandssvenska folkbildningen till fromma.

Journalisten och författaren **Anders Mård** förmedlar med inlevelse en bild av Ryssland och Baltikum på en gedigen och stilfull svenska. I hans reportage och böcker skildras individens och minoriteternas existens bakom ytan och fasaden i den krassa vardagens rutiner; detta mot en fond av historiens ritualiserade makt och kollektiva symbolspråk. Anders Mård har varit Yles reporter sedan 2011, och samtidigt verkat som korrespondent för flera finländska och nordiska tidningar.

Konditionsskötaren, gymnastik- och dansledaren **Gun Svenlin** hedras för sitt engagemang när det gäller att entusiasmera sina medmänniskor till motion och rörelse. Hon är verksamhetsledare och ordförande Finlands Seniordansförbund r.f., och leder till vardags gymnastik- och dansgrupper i medborgarinstitutet och på äldreboendena i Vörå. Gun Svenlin har även varit aktiv på internationella kongresser och nordiska träffar.

Politics magister och utbildningsplaneraren **Nina Söderlunds** passion är att verka för en skärgård och ett Skärgårdshav som mår bra. Som ordförande för Skärgårdsinstitutets ledningsgrupp och chefredaktör för tidskriften *Skärgård* arbetar hon för att skärgården skall förbli levande och bebodd året om. Nina Söderlund har också varit engagerad i det nordiska samarbetet, och medverkat till återupplivandet av den gamla pilgrimsleden St. Olavsleden, som går från Norge över Kökar och vidare österut till Ryssland.

HAGFORSMEDALJEN delades ut första gången vid SFV:s hundraårsjubileum år 1982. Hagforsmedaljen ges som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro och i år delades fyra medaljer ut.

Filosofie doktor **Carola Ekrem** hedras för sitt arbete för att den finlandssvenska folktraditionen ska synas i internationellt, nordiskt och finskt samarbete. Hennes doktorsavhandlingens titel *Räkneramsor bland finlandssvenska barn* återspeglar de forskningsintressen som följt henne genom livet: dels →

Fr.v. Nina Söderlund, Gun Svenlin, Anders Mård, Gun Herranen, Lasse Backlund.

Fr. v. Barbro Wiik, Stefan Mutanen, Carola Ekrem

Fr.v. Johan Aura, Camilla Nordblad och pristagarna Ann-Sofi Carlsson, Anna Söderström, Annina Blom, Stina Saari och Petra Autio.

barn- och ungdomstraditionen, dels så kallade smågenrer som korta visor och verser, ordspråk och talesätt. I sin forskning har hon även behandlat kyrklig tradition. Carola Ekrem har med smittande entusiasm fört sitt kunnande vidare som föredragshållare och i radio och tv.

Socialrådet **Stefan Mutanen** hedras för sin värdefulla insats för det svenska språket och kulturen i Finland. I sitt arbete som verkställande direktör för Folkhälsan har han med sin empatiska och vardagsnära personlighet trovärdigt representerat Folkhälsan som en bred folkrörelse. Under hans ledning har Folkhälsan på ett aktivt och synligt sätt satsat på att bygga många Folkhälsan-hus – riktiga svenska rum – på olika håll i Svenskfinland.

Kulturjournalisten och kritikern **Ann-Christine Snickars** hedras för sin mångåriga insats som recensent och kulturjournalist och för sina humana, humoristiska, mångdimensionella och litterära bildade kolumner i Åbo underrättelser. Ann-Christin Snickars texter förmedlar humanistiskt förhållningssätt och bildning på ett lågmält och träffsäkert sätt, med en alldeles egen, kännspek stilistik.

Rektor **Barbro Wiik** vid Centret för Språk och Kommunikation vid Åbo Akademi har i många år hjälpt såväl lärarstudierande som andra studerande att utveckla sitt svenska språk i kandidat- och pro gradu avhandlingarna. Barbro Wiik hedras för detta viktiga och värdefulla ar-

Fr.v. Marjo Vuokko, Maarit Rainio, Heidi Muumäki, Maija Nikunlassi, Anne Lehto, Camilla Kåla.

bete som utförts i kulisserna och som har en återverkan för hela skolvärlden som ett korrekt och starkt svenskt språk.

SFV har sedan år 2003 tillsammans med Svensklärarna i Finland r.f. delat ut pris till svensklärare i de finskspråkiga skolorna. SFV anser att lärarna på ett avgörande sätt kan påverka inställningen till det svenska inslaget i Finland. Mottagarna nomineras av medlemmarna i Svensklärarna i Finland. I år fick sju mottagare motta ett pris på femtusen euro var.

Grundskolelärare **Marjo Kekki** från Kasavuoren koulu och Mäntymäen koulu i Grankulla, utnyttjar aktivt nätets möjligheter i sin undervisning. Hon satsar även på autentisk språkinläring – det vill säga att språkbruket blir så naturligt och nära vardagen som möjligt,

så att eleverna främst lär sig att kommunicera. Marjo Kekki använder också inlärningsmetoder som uppmuntrar språkinläring utanför klassrummet, och hon delar dessutom gärna sina upptäckter med kollegerna.

Lektor **Camilla Kåla** vid Yrkeshögskolan Laurea i Dickursby, Vanda, har hög kompetens och är känd för sitt människonära och uppmuntrande sätt att undervisa. Hennes kurser går ut på praktiska kopplingar till arbetslivet. Hon är öppen för nya digitala lösningar och delar gärna med sig av sina kunskaper och uppmuntrar både studerande och kolleger till att använda nya verktyg. Camilla har också deltagit i flera nationella projekt avsedda för svensklärarna i yrkeshögskolor och högskolor.

Lektor **Anne Lehto** från Kirjola

grundskola och Parikkala gymnasium, Parikkala. Anne Lehto känner sina elever redan från grundskolan och kan således på bästa sätt stöda och uppmuntra dem då de fortsätter studierna i gymnasiet. Hon använder flera mångsidiga metoder i sin undervisning, och har goda färdigheter när det gäller IT, och speciellt Abitti, som förbereder studenterna, gymnasierna och studentexamenämnden inför det elektroniska studentprovet.

Lektor **Heidi Muumäki** från Riihimäki gymnasium har under de senaste åren riktat speciell fokus på elevaktiverande och inspirerande inlärningsmetoder. Hon har dessutom utbildat sina kolleger i dessa metoder på Svensklärarnas och Språklärarnas kurser samt i Riihimäki – Tavastehus området.

Lektor **Maija Nikunlassi** från Mediagymnasiet, Helsingfors, har ett utmärkt grepp om digitaliseringen av undervisningen. Hon kan, och vill, utnyttja de digitala medierna i sin undervisning. Maija Nikunlassi har genom sin verksamhet som svensklärare även främjat utvecklandet av undervisningen, läromaterialen och samarbetet mellan svensklärarna.

Lärare **Maarit Rainio** vid Vaisaaren koulu i Reso, har skapat ett nätverk av olika sociala medier för att främja svenskundervisningen. Hon delar dessutom med sig av sitt insamlade läromaterial till exempel på Youtube och flera

andra webbsidor. I tillägg har hon varit en bärande kraft inom fortbildningen.

Lektor **Marjo Vuokko** vid Haaga – Helia yrkeshögskola i Borgå, har i årtal arbetat med kursen ”Grammatik är roligt”, och hon har arrangerat många företagsbesök och studieresor till Stockholm. Hon har också deltagit i internationella rekryteringsprojekt för att sysselsätta utexaminerade studerande. Hon är en bra och arbetsam kollega som vill skapa nytt.

SFV:S VISTELSESTIPENDIER 2018

I enlighet med donatorn **Birgit Ekbergs** instruktioner ger SFV årligen möjlighet att söka vistelsestipendium som ger finlandssvenska lärare möjlighet till en sommarvistelse på **Beijarholmen** i Barösund, Ingå. Stipendiet delas upp i separata perioder för lärare, och för barnträdgårdslärare. Lärarstipendiet för perioden

15.5–14.7 tilldelade klassläraren **Petra Autio**, från Svenska samskolan i Tammerfors och Barnträdgårdslärarstipendiet för perioden 16.7–15.9 tilldelas i år barnträdgårdsläraren, daghemsföreståndaren **Stina Saari** vid Folkhälsan Vålfärd Ab, daghemmet Gunghästen i Åbo.

Hemmanet **Lillholmen** i Västanfjärd på Kimitoön testamentarades till SFV år 1970 av justitierådet **Walter Backman**. Också här delas sommaren upp i två vistelseperioder: en för kulturarbetare på det finlandssvenska kulturfältet, och en för bibliotekarier. I år gavs kulturarbetarstipendiet för perioden 15.5 – 14.7 till ljudplanerare **Kristian Ekholm** tillsammans med **Annina Blom**, producent för Duv-Teatern, Helsingfors, och Bibliotekariestipendiet för perioden 16.7–15.9 specialbibliotekarie **Anna Söderström** från Helsingfors.

SFV:s styrelse beviljade för första gången ett vistelsestipendium för författare på **Biskops Arnö** vid Mälaren, Bålsta i Sverige. Stipendiet gick till **Ann-Sofi Carlsson** i Vasa med motiveringen: ”Stipendiemottagaren ger i sitt författarskap prov på rik kännedom om såväl existensens krasa realiteter, som vardagens hemtrevliga magi. Gestalterna i hennes prosa är ofta gåtfulla, och de betraktar världen på sitt eget sätt.”

Den totala summan för samtliga pris, medaljer och stipendier var 97 500 euro.

SFV:s styrelse beviljade för första gången ett vistelsestipendium för författare på Biskops Arnö vid Mälaren, Bålsta i Sverige.

En tidsresa till 1895

Text Lena von Bonsdorff ~ Foto Museiverket / finna.fi

Året är 1895, och vi gör en fiktiv (men sanningsenlig) intervju med Martin Wegelius, idag mest känd som grundare av Sibeliusakademien. Martin Wegelius var föremål för en av SFV:s biografiböcker år 2017 – och i år fick boken av Lena von Bonsdorff Svenska litteratursällskapets pris på 5 000 euro.

Kajsaniemiparken är fylld till brädden av sångfestfirare. Alla står vända mot samma håll. Väntar på tecken från mannen intill den nyss avtäckta bysten. När får de stämma upp med **Fredrik Pacius** festhymn? Men festtalaren **Martin Wegelius** har ännu ingen tanke på att sluta. Han konstaterar bland annat:

”Jag ser där borta på kullen en flera hundra personers musikalisk hedersvakt. Och här på denna plats skola växande generationer bringa tonskallden sin hyllning.”

Efter hela ceremonin får vi en pratstund med Wegelius.

I ditt tal träffade du mitt i prick, direktor Wegelius. Just där, vid Fredrik Pacius byst, hyllar Akademiska sångföreningen fortfarande, mer än hundraåriga är senare, sin grundare i den allmänna första maj-yran. Men vad är det för hedersvakt du talade om?

– Ja, inte var det de ärade representanterna för styrelsen, staden och universitetet jag tänkte på. Inte ens den akademiska ungdomen. Speciellt gladdet mig att se alla sångare som stod där med fladdrande fanor och standarder. Män och kvinnor ur de djupa lederna, som i stora skaror ställde upp för skön konst och musik.

Den svenskspråkiga allmogen, är det den som fick dig så högstämnd? Jag trodde att du egentligen förhöll dig ganska tveksam till den svenska samlingsrörelsen, åtminstone i början.

– Själva sångfestidén stödde jag helhjärtat, men den eländiga språkfrågan

som splittrade och skiljde så många åt hade jag gärna varit utan.

Språkstriden fick dig ett tag att misströsta om dina möjligheter i ditt eget hemland. Också eftervärlden har stämplat dig som ärkesvekoman.

– Dumheter. Finsksinnad kallade jag mig gärna, men det är något helt annat än den fennomani som motarbetade den svenska kulturen i landet och ville att mödrarna skulle tala finska med sina barn. Det kunde jag inte acceptera.

Dåliga finska översättningar av de gamla manskörsklassikerna blev också ditt fall i Akademiska sångföreningen. Kunde du ha undvikit den konflikten med mera smidighet?

– Möjligen. Jag var nog ganska hetlevrad och kunde inte fördrå att man förvanskade fina texter i fennomaniens anda. Men originalsånger på finska hade jag ingenting emot. Jag ville satsa på skön och sann musik.

Svåra begrepp. Men du tog tidigt och skarpt ställning för de nya musikestetiska strömningarna. Där fick du stöd både av Richard Faltin och Kaarlo Bergbom. Faltin och du upplevde tillsammans invigningen av Wagners operahus i Bayreuth 1876.

– Det var fantastiskt. Orkestern hade placerats utom synhåll för publiken och den klingade idealiskt, inte ens bleckinstrumenten kom åt att dominera. Musiken verkade stiga upp ur mystiska djup och ge liv åt de döda kulisserna och tilljorna. Alla delar, musik, scenbild och text, samverkade så intensivt och helgjutet att ingen kunde förbli oberörd.

Wagners operor är populära i ordets sanna betydelse, kan avnjutas av både lärda och olärda.

Alla upplevde det inte likadant och det retade dig. Så mycket att du tog till vad man i dag kunde kalla hatretorik. Varför denna judefientlighet?

– Vi var väl alla mer eller mindre influerade av nationalismens anda på den tiden. Vi trodde på att en säregen konst och musik bara kunde växa fram ur folkets själ. Den judiska folkstammen saknade den sortens nationella förankring.

I boken Den västerländska musikens historia döljer du inte din aversion mot kompositörer som saknade originalitet eller lättvindigt ville briljera med teknisk briljans. Skönhetsgourmander, fnyser du utan hämning.

– För mig var Wagners operor höjdpunkten i den musikhistoriska utvecklingen. På vägen dit skapades mycket annat fint. Mozarts Figaros bröllop hörde till mina favoriter. Men Verdis La Traviata var vedervärdig.

Kraftigt omdöme. Inget under att du som pedagog kallats både dominerande och auktoritär.

– Min dröm var att uträtta något stort för musiken i landet. Helsingfors musikinstitut blev i alla fall bestående, det gläder mig.

I en rättvis värld kunde nog Sibelius-Akademien ha kallats Wegeliusakademien, så avgörande var din insats. Men Sibelius, din elev, blev nationens stora musiksymbol. Det kan vi leva med, eller hur?

– Absolut. ■

IDROTT

med alla sinnen

Mer fysisk aktivitet skulle göra oss friskare och gladare, och spara samhället miljarder, visar studier. Vid Finlands Svenska Idrott vill man få hela Svenskfinland i rörelse.

Text & Foto Pamela Friström

Det är måndag morgon, vårsolen strålar, och en grupp sexåringar från Skogsgläntans daghem i S:t Karins står redo med galonbyxor och ryggsäck. Måndag är skogsmulledag.

Backen upp till närskogen är isig och hal under gummistövlarna men inne under träden breder skogsbacken ut sig mjuk och grön.

“Kan vi ta kringelkrängelvägen”, frågar en pojke, och **Erika Österlund**, som är barnskötare vid Skogsgläntan, leder barnen i sicksack mellan träden, genom buskar, under grenar, över stenar.

– Barnen springer, klättrar, kryper, bygger, rullar och balanserar i skogen. Det är rörelse med hela kroppen och alla sinnen, säger **Åsa Heikkilä**, som också är barnskötare.

HÖGST UPPE PÅ KULLEN LIGGER MULL-EPLATSEN. – Vi kommer hit varje vecka, året runt, berättar Heikkilä. På vintern grävde barnen långa labyrinter i snön och lekte tafatt. Det ska bli spännande att se vilka nya lekar de hittar på när snön är borta.

Sedan lägger barnen ifrån sig ryggsäckarna och samlas runt Åsa. Förra hösten gömde de nämligen lite skräp under mossan, och det är dags undersöka vad som finns kvar efter vintern.

Först kommer ett bananskal som har blivit alldeles mörkbrunt. Sedan följer en blöt pappersbit som också har bytt färg. Till sist plockar Åsa upp ett glän-

Mellanmålspaus och sagostund på mulleplatsen. Mulleskogsmetodiken bygger på att med hela kroppen och alla sinnen få upplevelser i naturen.

sande yoghurtlock av folie som inte har förmultnat alls.

– Vi pratar med barnen om sopsortering och kompostering, och vad man får göra i skogen. Allt skräp vi hittar i skogen tar vi tillbaka till dagis och kastar i rätt sopkärl, säger Heikkilä.

NÄRMARE NATUREN. Det är Finlands Svenska Idrott (FSI), som ansvarar för den svenskspråkiga skogsmulleverksamheten i Finland.

– Målet är att föra barnen närmare naturen och samtidigt uppmuntra till rörelse, säger **Christel Björkstrand**, generalsekreterare på FSI.

– Det är inte alltid så självklart att stadsbarn rör sig i skogen, säger hon.

Skogsmulleverksamheten kommer ursprungligen från Sverige, och verksamheten fyllde 60 år i fjol.

– Det har kommit många nya former av utomhuspedagogik, men skogsmulleverksamheten har en stark trovärdighet och är fortfarande väldigt populär, säger Björkstrand.

UNGA I FOKUS. FSI:s verksamhet når årligen över 150 000 personer, det vill säga mer än var annan finlandssvensk.

– Vi arbetar för att skapa goda förutsättningar för att idrotta på svenska →

” *Finlands Svenska Idrott når årligen över 150 000 personer, det vill säga mer än var annan finlandssvensk.*

i Finland, och vi vill särskilt inspirera barn och unga att röra på sig och bygga ett livslångt intresse för idrott och motion, säger Björkstrand.

Förutom skogsmulleverksamheten jobbar Finlands Svenska Idrott med en lång rad program och projekt där daghemspersonal, lärare och andra fostrare erbjuds stöd, inspiration och utbildning i hur man kan föra in mera fysisk aktivitet i skolvardagen.

En sådan satsning är programmet Skolan i rörelse, som är ett av regeringens spetsprojekt inom kompetens och utbildning. Enligt regeringens mål ska Skolan i rörelse omfatta alla barn och unga i grundskoleåldern. Programmet koordineras på svenska av FSI.

Tanken med programmet är att eleverna ska sitta mindre under lektionerna, röra på sig mer under rasterna och ta sig till skolan med hjälp av egen muskelstyrka. Undervisningen ska innehålla mer fysiska element, berättar Björkstrand.

– På den finlandssvenska idrottsgalan i februari utsåg vi för första gången Årets skola i rörelse. Utmärkelsen gick till Övermark skola i Österbotten som på ett väldigt mångsidigt och kreativt sätt lyfter in olika aktiviteter i skoldagen, med elevernas välmående i fokus, säger Björkstrand.

– Det fina är att fysisk aktivitet i skolan också har en positiv inverkan på elevernas inlärning, tillägger hon.

FRIVILLIGA BEHÖVS. Finlands Svenska Idrott stöder också de lokala finlandssvenska idrottsföreningarna, bland annat genom utbildning och genom

Li Hynynen från Pargas IF på bommen. Alicia Vaihinen från Pargas IF på mattan.

ekonomiskt stöd. FSI har 10 medlemsförbund med sammanlagt 300 medlemsföreningar.

– Idrotten mår bra i Svenskfinland, men samtidigt finns det utmaningar. Det mesta i lokalföreningarna fungerar med talkokraft och det är inte lätt att engagera frivilliga i dag, säger Christel Björkstrand.

Vi gör ett besök i Pargas och Industrivägen 11, där Pargas idrottsförenings nyinvigda idrottshallar ligger.

Ännu för ett par år sedan var situationen i Pargas den, att antalet junioridrottare hade vuxit sig så stort att stadens inomhushallar inte räckte till, och bristen på ändamålsenliga träningsutrymmen utgjorde ett direkt hinder för verksamheten. Så PIF gjorde en storsatsning och köpte två gamla industrihallar som byggdes om för idrottsverksamhet.

– Tidigare målades här bussar, berättar **Heidi Österman**, ordförande för PIF:s gymnastiksektion.

För ett år sedan invigdes det nya PIF-centret som består av en fotbollshall och en träningshall.

– Det var enorm kraftansträngning av föreningen, och mycket av arbetet gjordes med talkokrafter. Det har också gett juniorverksamheten ett uppsving, säger Österman.

MÅNGSIDIG TRÄNING. En avdelning i PIF-centret är helt och hållet vigd åt gymnastiken, med nya redskap, ny trampolin med voltgrop, och en riktig gymnastikmatta. Där tränar som bäst en hobbygrupp för äldre flickor. →

Emily Ekman från Pargas IF på bommen.

Pargas IF:s gymnaster stortrivs i sina nya lokaler.

– Det är roligt att få prova på så många olika saker, säger Sara Snickars, som är 10 år. Roligast är att hoppa på trampolin.

– Jag tycker om att göra övningar på mattan, säger **Emily Ekman**, 10 år. Den är mjuk och studsig, och man vågar mer på den än på ett vanligt gymnastiksalsgolv.

Heidi Österman framhåller att gymnastik är väldigt mångsidigt, den utvecklar kroppsuppfattning och tränar alla de grundrörelsemönster som barn behöver.

– Vi brukar kalla gymnastiksektionen till föreningens inkörspport eftersom det är lätt att börja med gymnastik

som barn, och man kan enkelt fortsätta i andra grenar senare, säger hon.

Heidi Österman kom själv med i gymnastiken som barn, och har varit engagerad under åren dels som hobbygymnast, dels som tränare och nu som ordförande.

– I en liten stad känns det meningsfullt att arbeta för att verksamheten kan fortsätta. Och så har jag fått många vänner genom idrotten.

Enligt Christel Björkstrand är gemenskapen kring idrotten minst lika värdefull som idrotten i sig.

– Jag ser idrottsföreningen som en plats där vi kan mötas oberoende av

I en liten stad känns det viktigt att arbeta för att verksamheten ska fortsätta, säger Heidi Österman som är aktiv inom Pargas idrottsförening.

kön, generation eller språk. Det är ett ypperligt forum för att skapa gemenskap, förståelse och tolerans, säger Björkstrand. ■

Med hjälp av Vännerna

FINLANDS SVENSKA IDROTT RF / *Beviljat ändamål: Verksamhetsbidrag / Beviljat belopp: årligt bidrag på 50 000 euro 2008-2018 / Förväntat resultat: Skapande av förutsättningar för utövande av idrott på svenska i Finland*

Bergman, 100, trotsar tiden

Det råder Bergmanfeber i världen.

Ingen med minsta intresse för kultur kan rimligen ha missat att det i sommar förflutit 100 år sedan Ingmar Bergman föddes. Och det är ett jubileum som firas med en sällan skådad intensitet. En lång rad böcker med analyser av regissörens verk utkommer, seminarier ordnas, filmerna visas överallt där cineaster samlas. Till höjdpunkterna hör Jörn Donners dokumentär om sin gamle vän och Sveriges TV satsar på en biografisk serie med massor av nytt material.

Förmodligen är Bergman den internationellt mest kända svensken genom tiderna – och den mest inflytelserika. Han är en ikon, en mästare som många sentida efterföljare betraktar med vördnad. Woody Allen bekände tidigt sin beundran och den ryske regissören Andrej Zvjagintsevs mörka samhällsvisioner vore knappast möjliga utan hans djupa relation till Bergmans bildspråk.

Ett sekel efter sin födelse möts Ingmar Bergman med en nästan gränslös kärlek av kolleger och publik.

Men så har det inte alltid varit. Den unge Bergman var våldsamt kontroversiell, inte minst genom sin kritik av förstelnade kristna trosmonster. Många fann hans filmer tråkiga, inåtvända och allmänt konstiga; han förknippades på 60-talet med en världsfrånvärd elitism som skydde det folkliga. Svenska kritiker menade att hans konstsyn var förlegad.

Först med succén ”Fanny och Alexander” vände det; plötsligt nådde hans magiska sätt att berätta den stora publiken. Och allt fler upptäckte mästerverk som ”Smultronstället”, ”Persona” (min absoluta favorit bland Bergmans filmer), ”Vargtimmen” och ”Viskningar och rop”. För att inte tala om det sena tv-spelet ”Scener ur ett äktenskap”, som i teaterversionen spelats i en rad länder.

Ofta glömmer man att filmaren och teatermannen Ingmar Bergman också var en lysande författare, en ordskapare i Nobelprisklass. Hans dialoger har en iskall precision, där lögnen och tillkortakommanden avslöjas. Lagom till jubileet utges en rad aldrig tidigare publicerade texter. Fascinerande är inte minst att följa hans tankar i ”Arbetsboken 1955-1974”, ett sextiotal små spiralblock där han reflekterar kring aktuella projekt. Det är alltså oredigerade texter för eget bruk. Men det märkliga är att de lever sitt eget liv, tack vare författarens formuleringsförmåga. Det är som att ha tillgång till Bergmans inre ”dator”, där själva den konstnärliga processen gestaltas.

Mitt i all sin berömmelse var Ingmar Bergman ytterst självkritisk och tyckte ofta att han misslyckats. I arbetsböckerna finns mycket av hans själsliga mörker i ”dämonernas” sällskap. Men också stunder av hisnande glädje över existensens storhet och det märkliga landskapet på Fårö som blev hans hembygd.

För den som likt mig tidigt dragits in i Ingmar Bergmans värld blir varje nyupptäckt text ett mirakel. Han är sannerligen en 100-åring som trotsar gränser i tid och rum.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATARE SAMT MEDLEM AV SFV:S STYRELSE.

”

Det är som att ha tillgång till Bergmans inre ”dator”, där själva den konstnärliga processen gestaltas.

Ny pedagogik och möten mellan språkgrupper i fokus

då SFV delar ut bidrag

Text Christine Skogman

I februari kunde organisationer som verkar enligt skolårets läsår och privatpersoner som arbetar inom bildning och kultur ansöka om allmänna bidrag från SFV. Av de 600 ansökningarna fick 259 positivt besked. SFV delar totalt ut 564 573 euro. Ändamål inom kategorierna Ny pedagogik och Möten mellan olika språkgrupper fick över hälften av den totala summan.

FOTO: SHUTTERSTOCK

SFV fick många goda ansökningar i år. Vi fokuserar på att ge bidrag till ändamål inom områden där det finns ett påvisat behov av förbättring. Inför ansökningsomgången i februari ringade vi därför in fem kategorier som är utformade på basen av undersökningar, säger Johan Aura, kanslichef på SFV.

Kategorierna för februariomgången är utformade utgående från forskning och utvärderingar, som till exempel PISA-undersökningen, tankesmedjan e2:s undersökning *Talar du svenska? – en undersökning om finskspråkigas attityder till svenskan och de svenskspråkiga*, samt tankesmedjan Magmas undersökning *Kulturpolitik på svenska*.

I år beviljades bidrag för ändamål i kategorierna:

- Språkpedagogik och språklig mångfald
- Ny pedagogik med fokus på matematik- och naturvetenskap, problemlösning och jämlikhet
- Skolutveckling och ledarskap
- Möten mellan olika språkgrupper
- Insatser av konstare för att stärka den finlandssvenska identiteten

EXEMPEL UR UTDELNINGEN:

Ändamål i kategorin **Språkpedagogik och språklig mångfald**: En av mottagarna i denna kategori är Smedsby Hem och Skola som får ett bidrag för att införskaffa licenser för ett elektroniskt bibliotek i Smedsby skola. Målet är att alla elever ska få en egen licens. Det elektroniska biblioteket möjliggör att hela klassen samtidigt läser samma bok, som behandlas i under-

visningen. Inom skolan vill man poängtera betydelsen av skönlitterär läsning, som inte bara utvecklar elevernas språkliga färdigheter, utan även eggas deras fantasi på ett sätt som dagens visuella medieformer inte kan.

Ur kategorin **Ny pedagogik med fokus på matematik- och naturvetenskap, problemlösning och jämlikhet** får Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi och yrkeshögskolan Novia ett bidrag för Makerspace vid Vasa Övningsskola.

Making handlar om skapande som kombinerar traditionella material med elektronik och programmering, där programmering blir ett verktyg i processen att skapa något nytt. Making passar väl in i den nya läroplanens tänk

kring ett mångvetenskapligt och differentierat lärande. Därutöver ger Making möjligheten att koppla digitalt och analogt arbete för att skapa produkter och lösa problem. Programmering är en naturlig del, men problemlösningen, samarbetet och nyfikenheten står i fokus. Making har fått ett starkt fotfäste i bland annat Raseborg och Kyrkslätt. Internationellt har Making blivit ett känt fenomen.

Ändamål i kategorin **Skolutveckling och ledarskap**: Botby grundskola årskurs 1–9 får bidrag för att arrangera seminariedagar för utveckling av skolans ledarskapsstrategi. Målsättningen är att grundligt bygga upp en strategi för fem år framåt om hur skolan, med många nya verksamhetsområden, framgångs-

rikt skall ledas. Skolan kommer att ordna två ledarskapsseminarietillfällen för att stärka och utveckla den nya ledarskapsmodellen.

Ur kategorin **Möten mellan språkgrupper** får Estrad Evenemang r.f. bidrag för turnéhelheten *På två språk - Kahdella kielellä* för finska barn i åldern 6-12 år.

Gruppen besöker under läsåret 2018–2019 finska lågstudier på många orter i Finland med turnéhelheten *På två språk - Kahdella kielellä*. Den består av föreställningarna *Apan Anders laulaa kahdella kielellä* (åk 0-2) och *Anders & kompisen/Carla & kompisen - musiikkia kahdella kielellä* (åk 3-6). Enligt gruppen är det viktigt att nå eleverna i ett tidigt skede då de fördomsfritt tar till sig nya intryck.

Ändamål i kategorin **Insatser av konstare för att stärka den finlandssvenska identiteten**: En av mottagarna är **Therese Laurikka**, klassisk sångerska, som tillsammans med en pianist och en violinist kommer att göra en konsertturné i Åbolands skärgård i början av juli. Hon uppträder med svenskspråkig repertoar, bland annat **Sibelius** och **Collan** och temat är sommarblommor, havet och solen.

– Min strävan är att dela med mig av vacker musik till öar i Skärgården, där det inte så ofta ordnas klassiska konserter, till exempel Iniö och Houtskär. Jag vill glädja öborna och sommargästerna och samtidigt hylla den finländska sommaren och naturen med musik om dem, säger Therese. ■

Hela listan på mottagare finns på sfv.fi/redovisning.

TEKNETIUM – ökad resursmedvetenhet för ingenjörer

Text & Foto Anna Kujala

*”Mera plast än fisk i våra hav”. ”Förändringen av klimatet dyr och farlig”.
”Naturresurserna är förbrukade”. Allmänhetens rop efter produkter
som inte belastar miljön blir allt högre. Teknetiumprojektet vill ge
ingenjörerna verktyg att möta kraven.*

Yrkeshögskolan Arcadas Teknetiumprojekt är treårigt och kick off hölls i april i fjol. Projektets fokusområden är hållbar utveckling, cleantech och resursmedvetenhet. Det genomförs inom utbildningarna vid Institutionen för energi- och materialteknologi.

Forskningsombud **Michael von Boguslawski** berättar att bakgrunden till Teknetium är högskolans övergripande strategiska mål om hållbar utveckling och nytänkande.

– Det är breda begrepp som omfattar alla våra utbildningar. I grunden handlar det om attityder: vad kan vi snapa upp och driva framåt, i stället för att endast vara reaktiva? Vad kommer våra studenter att behöva i framtiden?

Michael anser att vi i allmänhet borde kunna tänka i ett längre perspektiv, till exempel på att stabila ekologiska förhållanden också skapar grunden för en stabil ekonomi.

– Ingenjörutbildningen bör alltså inte fokusera enbart på teknik och ekonomi, utan även på cirkulär ekonomi och ekologiska konsekvensbedömningar.

Tidigare har ingenjörstudenter vid Arcada haft mycket klassundervisning. Nu är det viktigt att också utveckla andra sätt att lära sig, säger Teknetiums projektledare **Mirja Andersson**, examensansvarig lektor för Utbildningen i process- och materialteknik.

– Inom Teknetium har vi utvecklat nytt undervisningsmaterial för närundervisning och digitala läromedel på webben, främst genom att utnyttja Open Source-program.

Program med öppen källkod innebär att man inte är bunden av licenser, vilket gör det enklare att samarbeta med andra högskolor, till exempel genom att ordna gemensamma kurser. Eftersom Arcada är en förhållandevis liten högskola ger samarbetet med andra högskolor möjligheter att bredda kursutbudet. En samarbetspart är Högskolan i Borås.

– I Borås är de experter inom fiber- och textilteknologi medan vi har kunskande om till exempel glasfiberkomposit eller biokomposit med fibermaterial, nämner Mirja.

IFRÅGASÄTTA OCH UTVECKLA. Arcada har utöver fastighetskonstruktion ett tydligt fokus på polymerer och plaståtervinning. Plast är ett debatterat material för tillfället – att plastinsamlingen bör effektiveras globalt råder det konsensus om.

– Men vad ska man sedan göra av den insamlade plasten – det finns olika alternativ, men vissa plaster är besvärligare att återanvända än andra, säger Michael. Det är även brådskande att förhindra att mer plast hamnar i naturen.

Vid Arcada har studenter i samarbete med företaget 3D Bear byggt en egen kompakt plastkvarn, som mal ner plast som sedan återanvänds. Det finns också en extruder, som smälter

I kemilabbet får studenterna experimentera med polymerer. Stewart Makkonen-Craig leder och här demonstrerar han hur man tillverkar nylon. Att känna till olika material är en förutsättning för att kunna arbeta med och vidareutveckla dem.

och pressar plasten till plasttråd som kan användas till 3D-printning.

Det utvidgade samarbetet med företag inom teknikbranschen är en del av Teknetium. Studenterna kan till exempel ta sig an ett ”case”, där man tittar på något problem som företaget har med en produkt och försöker lösa det.

– Högskolan är en bra plats för detta då det ger studenterna samarbetsmöjligheter med en mängd olika företag.

Överlag uppmuntras studenterna till problemlösning och självständigt tänkande, till exempel genom att diskutera och undersöka olika material och produkters möjligheter.

– Vi kan till exempel granska en produkt och undersöka dess svagheter från val av råvara till tillverknings sätt, färdig produkt och återanvändning. För det

här ändamålet börjar det nu finnas tillgängligt både programvara och data, säger Mirja.

I år ordnar Teknetium en sommarkurs med målet att gå till final i samarbetsnätverket SeaFocus tävling Intelligence Hunt i Göteborg. Tävlingen söker efter innovativa lösningar för en mera hållbar sjöfart.

RÄTT VÄGKOST FÖR KARRIÄREN. I dagens globala och digitala värld rör sig informationen snabbt och informationsmängden är enorm. Det gäller att kunna avgöra vad som är viktigt och att snabbt kunna ta det till sig.

Medan vi suttit uppe i mötesrummet och pratat om Teknetium, har lektor **Stewart Makkonen-Craig** dragit en grundkurs i polymerer i kemilabbet i våningen nedanför.

– Grunden för innovationer består av ett bra kunnande om materialen man arbetar med, säger han när vi möts i labbet efter lektionen.

– Genom praktiska experiment lär sig studenterna om olika polymerer och hur de ska arbeta säkert i labbet. Den kunskap de då får, får dem också att tänka vidare och ifrågasätta saker.

Efter grundkurserna följer mera avancerade kurser, där studenterna får möjlighet att testa egna idéer.

Fjärde årets student **Oscar Tulander** arbetar som bäst med sitt slutarbete.

– Jag granskar formgjutna och 3D-printade plastdelars kvalitet. Det gör jag genom att titta på riktigt tunna plastskivor i mikroskåp. Med hjälp av polariseringsfilter jag tillverkat själv, ser jag till exempel orenheter och luftbubblor, som →

Ovan: På bilden ser man 3D-printad plast genom mikroskopets polariseringsfilter. Med hjälp av filtret avslöjas information om plastens kristallinitet och "svetslinjer" där fronter av smulnen plast möts i till exempel insprutningsformer. Fotot är taget av Oscar Tulander, som i sitt examensarbete undersöker kvaliteten på 3D-printad och formgjuten plast. **Till höger:** Oscar Tulander arbetar med sitt slutarbete vid Arcada. På skärmen ser man en av provbitarna genom mikroskopet. Polariseringsfiltret ger en kontrast, som avslöjar information som annars är osynlig.

påverkar delens mekaniska egenskaper såsom hållfastheten, förklarar han.

– Många tror att plast är väldigt oekologiskt, men det egentliga problemet är återvinningen, att kunna utnyttja plast bättre. Där tror jag faktiskt att största problemet är människornas attityd.

Oscar erkänner att han var måttligt intresserad av att studera efter gymnasiet.

– Men genom studierna har jag fått ett helt annat sätt att se på hur saker fungerar och tycker det är jätteintressant med teknik. Inom utbildningen har vi talat mycket om att vara resursmedvetna, "sustainable engineering". I dag sjunker livslängden på produkterna, till exempel motorer, så rent allmänt tycker jag man borde fokusera på materialens

återanvändning redan när en produkt planeras.

Sommarjobbansökningarna är ivägskickade och på måndagen väntar en anställningsintervju.

– Jag är intresserad av alla slags material, inte enbart plast. För mig är det viktigaste att få arbete inom min egen bransch. ■

Med hjälp av Vännerna

YRKESHÖGSKOLAN ARCADAA AB / Beviljat ändamål: Utvecklande av virtuella undervisnings- och laborationsmiljöer i samarbete med nordiska nyckelaktörer med tyngdpunkt på hållbar utveckling. / **Beviljat belopp:** 395 000 euro / **Tidsperiod:** 2016–2019 / **Förväntat resultat:** Ett djupt kunnande om teknologins möjligheter för främjande av hållbar utveckling.

Hägerstrand och landskapet

På professor Olavi Granös vägg i Åbo hängde en teckning "De vetenskapliga synpunkterna". Det är ett upphöjt virrvarr av jättelika tele- och mikroskop som pekar i olika riktningar, med forskare vid varje tub.

Men långt därunder finns en äng.

Lundaprofessorn, tidsgeografen Torsten Hägerstrand (1916-2004) använde bilden för att illustrera sin syn på vetenskapen. Hägerstrand var en tungviktare, ledamot av bland annat Ingengörsvetenskapsakademien, Kungliga vetenskapsakademien och Det Norske Videnskaps akademi. Hans uppfattning om vetenskap är viktig att ta till sig i en tid av debatt kring faktaresistens.

Vetenskapen gör stora framsteg, men forskningsområdena blir snävare och forskarna får allt svårare att förstå varandra utanför sina specialområden – för att inte tala om gemene man.

Hägerstrand hade ofta kritisk syn på vetenskapens utveckling. Han gick så långt att han hävdade att samhällsvetenskaperna inte längre producerar nyttig kunskap.

Om den långt specialiserade kunskapen skulle stanna i biblioteken skulle det inte vara så farligt, men vetenskapliga resultat tenderar att konkretiseras i teknik. Det medför "de små teknologiernas tyranni" där de enskilda innovationerna har effekter som i samverkan med en uppsjö av andra tekniker får oväntade och ofta oönskade följder när de når människan och miljön i verkligheten.

Hägerstrands förslag var att man borde tänka mera i "landskap" och frångå den extrema specialiseringen. Man måste se samverkan mellan teknik, miljö och människan själv. Dessutom måste tidsaspekten integreras, en statisk beskrivning av ett landskap blir bara en beskrivning av en mängd samverkande populationer (av människor, vargar, träd, stenar...) i ett visst stadium av sin utveckling. Vi behöver bättre begrepp för växelverkan och flöde.

Hägerstrands budskap (amatörmässigt uppfattat och redovisat) ger en tankeställare kring vår tids faktaresistens. Det handlar om något mer och djupare än "some" och intellektuell lättja. Det finns något i sättet att bygga upp kunskapsproduktion och implementering av upptäckterna som bäddar för faktaresistens.

När någon – också forskare – visar upp en verklighetsbild som vi vanliga människor inte kan känna igen så avvisar vi den. Vilka andra alternativ finns det i Fake news-tider?

Bildning blir då viktigare än vetenskap för vårt samhälle. En bildning som tar tillvara faktaresistensens kritiska ansats men kompletterar med brett perspektiv – och en självkänedom om såväl ägna möjligheter som begränsningar och fördomar.

Peter Backa

HAR MER ÄN 30 ÅRS ERFARENHET AV ATT UTVECKLA FOLKRÖRELSE OCH BYAVERKSAMHET.

”

Det handlar om något mer och djupare än "some" och intellektuell lättja.

Ulla-Lena Lundberg i Diktarhemmet i Borgå:

”Härligt att bo i ett 1700-TALS HUS”

Text Benita Ahlnäs ~ Foto Rabbe Sandelin

– Det är härligt att bo i ett 1700-tals hus, säger Ulla-Lena Lundberg. För fyra år sedan flyttade jag från Näse i Borgå till Mariehamn. Men nu gläder jag mig över att vara tillbaka i Borgå.

I januari i år gick flyttlasset från lägenheten på 73 kvadratmeter i Mariehamn till Diktarhemmet i Borgå som omfattar 276 kvadratmeter i tre plan. Förväntningarna på Ulla-Lena Lundberg är nu stora i den lilla staden.

– Jag försöker ställa upp, men jag hoppas att nyhetens behag småningom mattas av lite. Jag hoppas ju också få tid för att skriva, vilket även det förväntas av mig som författare i skaldebostaden. Och skrivandet kräver koncentration.

Att möblera det stora huset ställer stora krav.

– Mina kusiner har varit till god hjälp med att vaska fram ett lämpligt möblemang till stora salen. Efter Christer Kihlman som flyttade ut från Diktarhemmet i fjol blev det en omfattande renovering av huset där bland annat jordvärme installerades och elektriciteten förnyades. Det jag saknar i det nyrenoverade badrummet är badkaret. Och

så saknar jag delar av min antika servis som gick i spillror efter att ena sidan på ett skåp i köket gav vika. Märkligt att 1700-tals huset stått bi, men att ett splitternytt skåp orsakar – splitter!

Ulla-Lena Lundberg berättar ordmålade, medan vi går husesyn från entréplanet vid Flensborgsbrinken med det som kan kallas representationsutrymmen till översta våningen och bottenvåningen. Allt är nyrenoverat och doftar av målfärg och något annat odefinierbart. Utsikten är hänförande med Gamla Rådhuset i söder, Näse begravningsplats och ådalen i väster och Domkyrkan mot norr. Och så Berggatan med Lagman Orræus gård som under lantdagen var säte för bondeståndet och platsen intill där den gruvliga eldsvådan år 1760 höll på att ödelägga hela Borgå.

– I biblioteket finns Hjalmar Procopés gamla boksamling som hör till de fasta inventarierna, och som Christer Kihlman gillade att botanisera i. Somliga av

Diktarhemmets senare gäster har också försökt skänka sin egen boksamling till hemmet, men det har inte lyckats.

Ulla-Lena Lundbergs egen bokutgivning från diktsamlingen Utgångspunkt 1962 fram till hennes senaste bok *Hertiginnan och kaptenskan* – som handlar om den fyrmastade barken Herzogin Cecile – samsas på separata hyllor i biblioteket, medan hennes övriga boksamling har fått plats i andra rum i Diktarhemmet

GERONTEN I BIBLIOTEKET. På Diktarhemmets översta plan har Ulla-Lena Lundberg sitt rymliga arbetsrum. Hon började skriva på dator för länge sedan, och teknikens snabba framsteg är ett ämne som hon gärna diskuterar. I likhet med många andra konstaterar hon att det mesta numera finns på nätet och att samhället förväntar sig att alla ska behärska den senaste tekniken och vara kapabla att ännu på sin dödsbädd sköta alla ärenden elektroniskt. →

”Författare eller sjökaptent ville jag bli som vuxen.”

Ulla-Lena Lundberg tillsammans med artikelförfattaren Benita Ahlnäs i Diktarhemmets stora sal. Salens tavlor har inte ännu hängt upp efter renoveringen.

– Tänk bara på bankerna som undanber sig fysiska kundkontakter och som inte längre vill ha penningtrafik över disk. Mitt försäkringsbolag vill inte heller att jag besöker deras kontor utan kräver att jag sköter allt via datorn. Få se hur länge biblioteken kommer att tillhandahålla böcker?

På Mariehamns litteraturdagar för länge sedan siade Lundberg i ett föredrag om en dystopisk utveckling. Föredraget hade rubriken Geronten i biblioteket.

– Det handlade om att jag hade blivit inlåst i ett lagerrum som jag hade hänvisats till i jakten på en bok. Men böckerna lyste med sin frånvaro eftersom de var bortförda till något obestämt lager.

– Helst skulle jag hålla mig utanför den digitala världen. Men det är inte längre möjligt i en tid där man förväntas vara konstant uppkopplad. Det har sänkt min livskvalitet, samtidigt som jag konstaterar att samhället på tjugo år förvandlats från ett rättsamhälle till ett kontrollsamhälle.

” Om jag fick leva om mitt liv skulle jag inrikta mig på hällkonst

NÄR BORTA ÄR HEMMA, OCH HEMMA ÄR BORTA. Var hör Ulla-Lena Lundberg hemma? Under de många åren hon var bosatt i Borgå klassades hon som en Borgåförfattare. Det är hon fortfarande. Men på Åland räknas hon som en Alandica-skribent. Det kan verka litet tveegat. Men så är det.

– För mig är det inget problem att ha två identiteter. Från min mors sida kommer min finlandssvenska identitet, och från min fars sida min åländska. Litterärt ser jag mig primärt som finlandssvensk författare. Svårare än det är det inte.

– Jag och min två år äldre syster **Gunnilla** är födda på Kökar där pappa **Pehr Lundberg** verkade som kyrkoherde. Han dog när jag var ett och ett halvt år. Jag var två när vi flyttade från Kökar, men i hela mitt liv har jag tillbring-

at ett par månader om året där. Mamma **Maj Lundberg** (född Olin) fick en lärartjänst i Gröndal småskola i Esbo. Det är trevligt att det gamla skolhuset, numera Röda villan, har skonats från grävskepornas framfart i en nästan totalt förändrad bygd.

FÖRFATTARE OCH SJÖKAPTEN. Ulla-Lena fortsatte skolgången i Kilo-Gröndal folkskola i Esbo. Som barn bestämde hon sig för att bli författare. Eventuellt, tänkte hon, kunde hon försörja sig som sjökaptten eftersom hon visste att kaptenen hade en stor hytt med skrivbord och egen tid ombord. Ulla-Lena minns hur hon redan i första klassen snabbt fyllde hela skrivhäftet i ett konstaterande om att hon redan då behövde volym. Och resten är historia.

UPPMUNTRAN. Med facit på handen säger Ulla-Lena att det viktigaste i hennes liv har varit den uppmuntran hon redan som barn fick av sin syster och av lärare och andra människor som har stått henne nära. Framgångsvägen har inneburit hårt arbete. Tre gånger har hon varit nominerad till Finlandiapriset. Första gången år 1987 med romanen *Sand*, andra gången 1989 med romanen *Leo* och tredje gången 2001 med romanen *Marsipansoldaten*. När hon blev Finlandiapristagare i december år 2012 med romanen *Is* konstaterade hon att tiden i rampluset blir kort; efter ett år har människorna glömt vem som fick det prestigefyllda priset. Kanske det också var en sorts from förhoppning, med tanke på den mediarumba som hon uppfattade som plågsam.

DET SÄGENOMSPUNNA DIKTARHEMMET. Ulla-Lena spinner vidare på sitt livs berättelse medan den blå skymningen lägger sig över Diktarhemmet och den sägenomspunna Gamla stan i

Författare i Diktarhemmet

- ❖ Hjalmar Procopé 1923–1927
- ❖ Bertil Gripenberg 1928–1932
- ❖ Jarl Hemmer 1933–1944
- ❖ Rolf Lagerborg 1945–1959
- ❖ Rabbe Enckell 1960–1972
- ❖ Lars Huldén 1973–1993
- ❖ Christer Kihlman 1993–2017
- ❖ Ulla-Lena Lundberg 2018–

Borgå. Sägenomspunnet är också Diktarhemmet som var starkt förfallet när Finlands svenska författarförening år 1921 fick ”den gamla flensborgska gården” som gåva av bokförläggarparet **Holger och Mathilde Schildt**. Enligt gåvobrevet skulle gården repareras på författarföreningens bekostnad för att sedan upplåtas åt en finlandssvensk författare. Våren 1923 var skaldebostaden inflyttningsklar, och donatorerna utsåg

Hjalmar Procopé till den första gästen. Ett år senare utkom Procopés diktsamling *Diktarhemmet* med bland annat följande dikt som enligt många är lika aktuell idag.

”Väl är här småstadsmått i allt,
privat liksom offentligt,
och livet borde liksom ån
nog muddras upp ordentligt”.

År 2001 donerade Finlands svenska författarförening Diktarhemmet till Svenska litteratursällskapet i Finland.

GÄSTBOKEN? Var finns den unika gästboken? Gästboken som hade sin plats på taffelpianot skänkt av borgåbon **Amanda Lind** och som i likhet med Procopés bibliotek hör till de fasta inventarierna i Diktarhemmet.

– Gästboken är i säkert förvar i likhet med författarporträtten som förhoppningsvis snart återbördas till sina rätta platser efter renoveringen, svarar Ulla-Lena. ■

Små bidrag med stor
BETYDELSE

Text Camilla Lindberg

Från norr till söder arbetar man i kulisserna med teaterverksamhet där glada amatörer medverkar. Speciellt sommartid får publiken ta del av det stora arbetet. I fjol prioriterade SFV amatörteatrarna vid sin utdelning i september.

DOTs personal. FOTO: SANNA PIETILÄ

Den första ritningen till vår vridläktare ritades på en gammal tobaksask, säger styrelsemedlemmen **Michaela Esch** från Närpes teaterförening.

Det här är en anekdot som lever kvar i föreningen som haft en kontinuerlig verksamhet ända sedan sextioalet. Till den årligen återkommande verksamheten hör en sommarpjäs som man uppför på vridläktaren som faktiskt också förverkligades.

– Den gjorde oss länge ganska unika på teaterfältet, säger Michaela Esch.

Närpes Teaterförening är en av de föreningar som erhöll bidrag för sin verksamhet av SFV i fjol. Som bäst arbetar man med sommarens pjäs som länge gick under arbetsnamnet *1985*. Den

anspelar på en händelse som inträffade på åttiotalet i Närpes, och väckte stor uppmärksamhet bland invånarna. Det var när bandet Motorhead höll en konsert på orten. Michaela Esch minns händelsen mycket väl, eftersom hon körde musikerna från flygplatsen till Närpes.

Sommarens pjäs heter numera *Lemmy badade aldrig i Närpes å*, och den regisseras av **Anders Slotte**. Manusets som har skrivits av **Guy Rosenholm** och **Mattias Norrgran** kommer att översättas till Närpes-dialekt, eftersom man alltid uppför pjäserna på dialekt. Genom god regi strävar man efter att förverkliga en föreställning som inte exkluderar dem som inte behärskar dialekten.

– Vi satsar mycket på regi och dekor, och där tar vi hjälp av professionella. Många skådespelare är vana amatörer

skådespelare som satsar oerhört mycket tid av sin sommar på det här. Därför låter vi dem vila på vintern.

Åldersgaffeln är stor. Den yngsta som medverkat i en uppsättning har varit endast några månader gammal, medan andra uppnått en ålder av åttio år.

– Teatern skall spegla samhället. Det är därför fint att vi har människor i alla åldrar som vill medverka, säger Esch.

Under en solig sommar kan Närpes teaterförening i bästa fall uppnå en sammanlagd publikmängd på 4 000-5 000 åskådare, fördelat på 10-12 föreställningar. Vädrets makter spelar in, och de två senaste regniga somrarna har synts i statistiken.

För en liten förening är regin och scenografin stora utgiftsposter, och av den anledningen har man gått in för att spe-

MaDrak grundades 1970 och hör till de äldsta aktiva dramaklubbarna i Finland. Klubben ger undervisning i drama, teater och scenkonst. Klubben har producerat cirka 120 pjäser och många av dem har framförts i Louhisalen i Esbo. Musiksagan Rödluvans äventyr i Trollskogen har nyligen haft en lyckad premiär.

FOTO: HARRIET LINDROTH

”
Teatern skall spegla samhället. Det är därför fint att vi har människor i alla åldrar som vill medverka

la samma pjäs två år i rad. När de två åren är över uppnår man ett ”plus-minus-noll-resultat” om allt lyckats väl.

– Alla bidrag vi kan få är viktiga, och med enstaka tusenlappar kan vi faktiskt göra mycket, säger Michaela Esch.

På olika håll i landet finns det många andra inkörda teaterevenemang som blir synliga för publiken främst sommartid. Till dem som beviljats bidrag av SFV finns till exempel Raseborgs sommar-teater som just nu arbetar med musikalen *West Side Story*.

I västra Nyland finns också den årligen återkommande professionella teaterfestivalen Hangö Teaterträff som genom bidraget vill utveckla festivalen till att bli en plattform för ny finlands-svensk scenkonst.

Ytterligare kan nämnas Skärgårdsteatern som får bidrag för sin sommarturné 2018 med föreställningen *Kung Ubu*, en pjäs inspirerad av symbolismens idéer kring språk och poesi.

Vanda teaterförening (sommarteaterproduktionen *Romeo och Julia*) och

understödsföreningen för Korsholms Teater är ytterligare två aktörer som tilldelats bidrag.

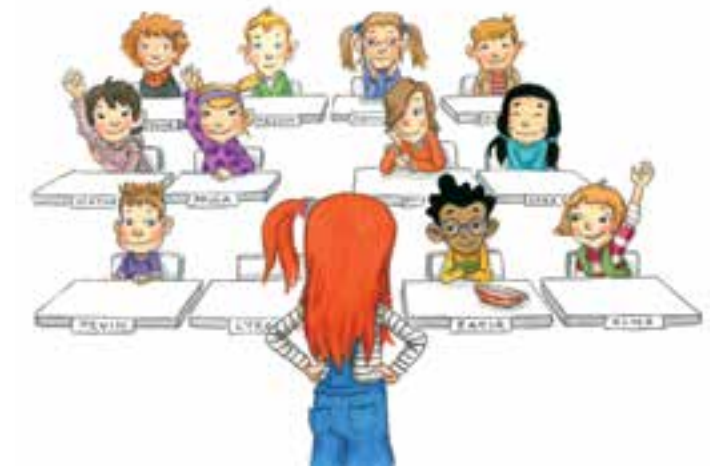
Till dem som har en livlig verksamhet året runt, hör Föreningen för Drama och Teater (DOT) som nyligen flyttat till Victoriakarveret på Busholmen i Helsingfors.

– Vi hoppas att familjer, unga vuxna och även seniorer skall börja hitta hit till oss. Vår målsättning är att vi skall kunna erbjuda något program varje dag. Det kan vara en föreställning eller en workshop, säger verksamhetsledaren **Anne Sandström**.

Föreningen som är ett dramapedagogiskt kompetenscenter sedan 2006, erbjuder en omfattande verksamhet i form av bland annat föreställningar, samt undervisning och fortbildning i →

DOTs dramapedagoger i DOTs studio.
FOTO: ANNE SANDSTRÖM

Fördubblade bidrag till läromedelsförfattare

Text Martina Landén-Westerholm, Christine Skogman ~ Bild Margareta Sandin

Behovet av nya läromedel har ökat stort i och med de nya läroplanerna. Tillsammans med andra svenskspråkiga stiftelser och fonder, fördubblar SFV bidragen till läromedelsförfattare under åren 2018 och 2019.

drama och teater för olika målgrupper.

En viktig del av verksamheten är de populära museipedagogiska tidsresorna, vars målsättning är att levandegöra vår historia. Det sker ofta i samarbete med andra aktörer. Det är även möjligt för organisationer att beställa in unikt material för olika ändamål.

– Ett exempel är Barnavårdsföreningen i Helsingfors som gett ut en historik. De beställde en pjäs av oss där skåde-

spelarna spelade upp föreningens historia och de centrala gestalterna lyftes fram, säger Anne Sandström.

Den teaterform som DOT främst använder sig av, är något verksamhetsledaren beskriver som ”deltagande teater”. Publikerna består inte av passiva åskådare, utan tillåts vara med i själva föreställningen.

Inom centret arbetar ungefär fem personer, och därtill involverar man unge-

fär 10-15 utbildade dramapedagoger och skådespelare inom olika projekt. Bland finansiärerna hittas också stora bidragsgivare.

– Men också små bidrag är betydelsefulla. Det är ett dilemma att skolor och daghem ofta inte kan betala för våra produktioner. Bidraget från SFV är samtidigt ett erkännande för vårt arbete där många också jobbar ideellt, säger Anne Sandström. ■

Med hjälp av Vännerna

SFV vill betona betydelsen av att upprätthålla scenkonsten, både den professionella och den amatörmässiga. Inom den allmänna utdelningen 2017 har satsningen i huvudsak varit på amatörteater som ofta upprätthålls av olika föreningar. Föreningsverksamheten är viktig eftersom den erbjuder tillfällen för intresserade att själva delta i olika teaterprojekt. Det är utvecklande och stärker många områden, inte minst den finlandssvenska identiteten. Ett syfte med bidragen är att hjälpa till att erbjuda den breda allmänheten en möjlighet att njuta av teater på svenska.

TEATERVERKSAMHET 2018 / Arbetets Vänner Huvudföreningen rf, Helsingfors 1 500 / DUV i Västnyland rf Raseborg 2 000 / Esbo västra ungdomsförening rf, Esbo 2 000 / Fallåker UF rf, Esbo 5 000 / Föreningen för Drama och Teater, DOT rf, Helsingfors 2 000 / Föreningen Kulturhuset Karelia i Ekenäs, Raseborg 1 000 / Föreningen Teaterboulage Yhdistys rf, Pargas 1 000 / Garantiföreningen för Teater Mars, Helsingfors 2 000 / Hangö Teaterträff rf, Hangö 2 000 / Labbet rf, Helsingfors 1 000 / MaDraK, Esbo 2 000 / Norr om Stan rf Helsingfors, 2 000 / Närpes Teaterförening, Närpes 1 000 / Pjas Productions Ab, Helsingfors 2 000 / Pörtom Ungdomsförening rf, Närpes 1 000 / Rampfeber rf, Vanda 1 000 / Replot ungdomsförening rf, Korsholm 1 000 / Skolteaterföreningen rf, Esbo 3 000 / Skärgårdsteatern rf, Helsingfors 2 000 / Skärgårdsteaterns Väl rf, Helsingfors 1 000 / Skäriteaterförening rf, Korsholm 1 000 / Studenternas teaterförening rf, Helsingfors 1 000 / Teater Taimine - Taimine Oy, Helsingfors 7 000 / Teaterföreningen Kuling rf, Mariehamn 1 000 / Understödsföreningen för Korsholms Teater rf, Korsholm 1 000 / Vanda Teaterförening rf, Vanda 1 000 / Västnyländska Ungdomsringen rf, Raseborg 4 000. / **Sammanlagt 51 500 / Förväntat resultat: Möjlighet att uppleva teater på svenska som en del av den finlandssvenska identiteten.**

Svenska kulturfonden, Lisi Wahls stiftelse, Föreningen Konstsamfundet och SFV bildar sedan ungefär tio år en gemensam läromedelsgrupp, som beviljar och finansierar stipendier till läromedelsförfattare.

Läromedelsgruppen arbetar för att det ska finnas ett högklassigt och brett utbud av läromedel för eleverna i de svenska skolorna. Gruppen har sedan 2016 fått betydligt fler ansökningar än tidigare. Också under de två närmaste åren ser trenden ut att fortsätta, då läroplanreformerna fortsättningsvis ställer nya krav på läromedlen.

Medlemmarna i läromedelsgruppen har under flera år tillsammans satsat cirka 180 000 euro årligen i läromedelsgruppen, men i år och nästa år uppgår summan till 360 000 euro per år. Också åren 2016 och 2017 satsade läromedelsgruppen betydligt större summor än tidigare på läromedel.

OM BIDRAG TILL LÄROMEDELSFÖRFATTARE. Läromedelsgruppen kan på ansökan bevilja bidrag för läroplanbaserade läromedel för grundskolan, gymnasiet, den grundläggande yrkesutbildningen och yrkeshögskolorna. Läromedelsförfattare kan ansöka om bidrag under hela året och ansökningarna behandlas tre gånger per år.

Illustrationer ur *Ordresan 2, Brevbullen*, författare Malin Klingenberg och Li-sette Sundén, Schildts & Söderströms.

För att bidrag ska beviljas måste författaren först ingå ett avtal med ett förlag. Om författaren ger ut läromedlet på eget förlag krävs en rekommendation av en person eller organisation som är väl insatt i ämnet. ■

LitteraTur-och-ReTur:

Litterär bro över Kvarken

förenade bokälskare från Västerbotten och Österbotten

Text & Foto Carola Harmaakivi

Två hela dagar i bokälskares sällskap med inspirerande program från morgon till kväll. Givande samtal med människor som brinner för litteraturen. Så kunde man sammanfatta LitteraTur-och-ReTur i ett nötskal, det litterära storeevenemanget i april där Österbotten och Västerbotten möttes i författarsamtal, poesi och spoken word.

Initiativet till den litterära satsningen kom från Västerbotten, från länsbiblioteket och från stadsbiblioteket i Umeå. Önskemålet var att ordna ett gemensamt litteraturevenemang över Kvarken, med böcker, författare och programinslag från Västerbotten och Österbotten.

Idén presenterades för Kultur-Österbotten vid Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (SÖ-FUK), som kopplade in ett antal starka samarbetspartners såsom Svenska folkskolans vänner, Svenska Österbottens litteraturförening, Vasa stadsbibliotek och Förlaget. För de finlandssvenska deltagarna blev det ett veckoslutsevenemang i form av en litterär kryssning från Vasa till Umeå med program ombord på färjan och ett gediget eftermiddags- och kvällsprogram på kulturcentret Väven i Umeå. Den rikssvenska publiken fick ta del av eftermiddags- och kvällsprogrammet på Väven.

Programmet blev ett veritabelt fyrverkeri av litterära teman, författare och genrer med närmare tvåhundra personer i publiken i den stora Väven-salen i Umeå. Uppbrott, längtan och minnen var temat för ett författarsamtal mellan

Ida Linde och **Ann-Luise Bertell**. Under ledning av **Johanna Stenback** från Förlaget samtalande Linde och Bertell om sina böcker *Mördarens mamma* och *Vänd om min längtan*.

Drömmar och familjehemligheter, melankolisk kärlek och svidande svek på den bottniska landsbygden var temat för ett samtal mellan **Peter Sandström** och **Anna Holmström Degerman**. Samtalet, som var starkt kryddat med svart humor och torr självironi, modererades av **Carl Axel Gyllenram** från länsbiblioteket i Västerbotten.

Den bottniska landsbygden? Ja, faktum är att uttrycket kändes fullkomligt naturligt, så självklart att svänga sig med som om det var ett begrepp som alltid använts. Och särskilt många århundraden tillbaka i tiden behöver man faktiskt inte heller gå förrän man i gamla dokument stöter på benämningen Bottnen, som ett övergripande begrepp för det stora området kring Bottenviken, det som idag är Västerbotten, Norrbotten och Österbotten. Eller som Västerbottens-Kuriren senare skrev i sin artikel från LitteraTur-och-ReTur: Då fanns ingen nationsgräns.

Dystopin som genre är just nu synnerligen populär bland läsare världen över. Hur ser det ut då världen förändras, gränser stängs, människor förvisas och deras relationer och val ställs på prov? Dessa högaktuella frågor utredes i ett samtal mellan författarna **Philip Teir**, **Mats Söderlund** och **Mikael Berglund** under ledning av **Anna Remmets** från tidskriften *Horisont*.

Hur var det då att vara ung på sjuttio-talet? Var det bara lust och längtan – eller är det kanske så att tiden förgyller minnena? Philip Teir var moderator för ett intensivt samtal mellan författarna **Lars Sund** och **Katarina Mazetti**

ti med avstamp i romanerna *Natten är ännu ung* och *Snö kan brinna*. Den förstnämnda utspelar sig i sjuttio-talets Jakobstad, den senare i Umeå under samma period.

Artisten och aktivisten **Timimie Märak** fick hela publiken med sig i showen Politik, punk och poesi under kvällsprogrammet spoken word i Väven. Den ordälskande fotokonstnären **Patricia Rodas** avslöjade sedan intima gömställen i en poetisk blottläggning, som riktade fokus mot det privata rummets fula hemligheter.

Kvällsprogrammet på Väven avslutades med en färgsprakande musik- och poesishow, där **Solja Krapu-Kallio** uppträdde tillsammans med mångkulturella Mullin Mallin Band.

För de drygt trettio finlandssvenska deltagarna i LitteraTur-och-ReTur var lördagens program på Väven i Umeå självfallet höjdpunkten under veckoslutet, men både under dit- och tillbaka-resan på färjan arrangerades intressant litterärt program. Författaren och es-

tradpoeten **Solja Krapu-Kallio** berättade under överfarten till Umeå om sina skapande processer under rubriken Jag skriver till er för en väninnas räkning, med frågor och reflektioner av författarkollegan Ann-Luise Bertell. Under resan tillbaka till Vasa på söndagen avrundades veckoslutsevenemanget med bokprat ombord. Bibliotekspedagogerna **Anna-Maija Koskimies** och **Lena Sågfors** och bibliotekarien **Kristina Grönberg** från Vasa stadsbibliotek delade i ett mycket uppskattat programinslag med sig av boktips för de allra yngsta läsarna, för ungdomar och för vuxna.

Känslan av att ha fått vara en del av en framgångstik storsatsning som LitteraTur-och-ReTur är svårslagen. "Ett lyckat litterärt handslag över Kvarken", rapporterade Västerbottens-Kuriren, och arrangörerna kan inte annat än instämma.

Litteraturvännerna på bägge sidor om Kvarken kan se fram emot uppföljaren till LitteraTur-och-ReTur, när "returevenemanget" ordnas, enligt planerna i september 2019 i Vasa. ■

”

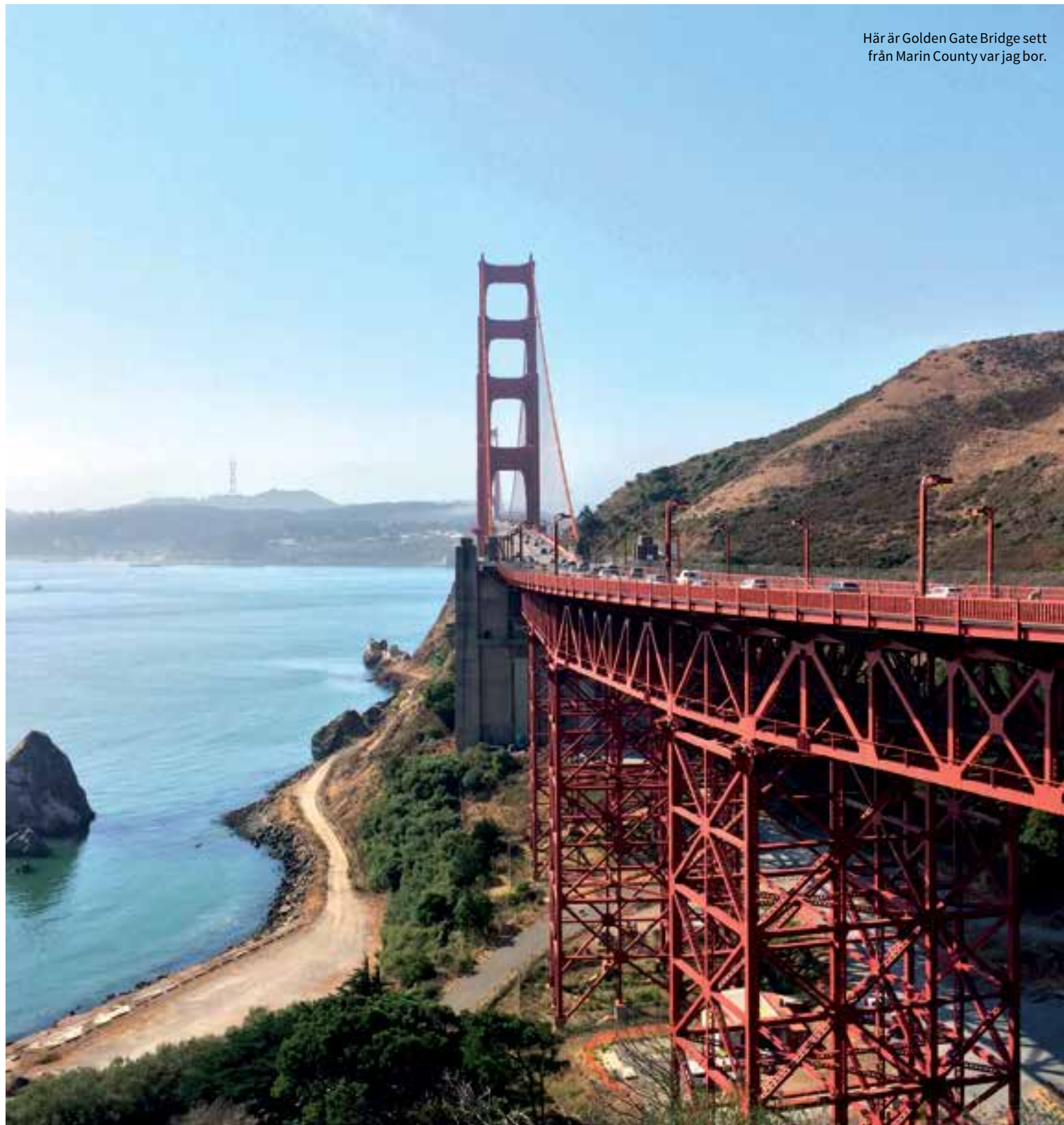
Hur ser det ut då världen förändras, gränser stängs, människor förvisas och deras relationer och val ställs på prov?

LitteraTur-och-ReTur:

LitteraTur-och-ReTur ordnades i samarbete mellan

- ❖ Umeå kommun (Cecilia Flodström Darvish-Jany, Maria Vesterlund, Annika Edlund)
- ❖ Vasa stad / Kultur- och bibliotekstjänster (Anna-Maija Koskimies, Kristina Grönberg, Lena Sågfors)
- ❖ KulturÖsterbotten / Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (Ann-Maj Björkell-Holm, Carola Harmaakivi)
- ❖ Länsbiblioteket i Västerbotten (Carl Axel Gyllenram)
- ❖ Svenska folkskolans vänner (Anna-Karin Öhman)
- ❖ Studieförbundet Bilda
- ❖ Förlaget (Johanna Stenback)
- ❖ Schildts & Söderströms
- ❖ Norrländska litteratursällskapet
- ❖ Svenska Österbottens litteraturförening r.f. (Christian Lång)
- ❖ Bokcafé Pilgatan
- ❖ Svenska kulturfonden

Här är Golden Gate Bridge sett från Marin County var jag bor.

” Friheten att skapa och utveckla en egen läroplan ger privatskolorna stora möjligheter att erbjuda kurser som inte är möjliga i kommunala skolor.

Privatskola i USA

– en uppsjö av alternativ

Text & Foto Minna Leigh

En vinter när Replotbron endast var en rad cementpelare i havet pendlade jag dagligen från Vasa till Björköby skola med färjan. Där undervisade jag för första gången i mitt liv en egen klass. Det visade sig också vara den enda finländska klassen jag skulle komma att undervisa, för följande höst flyttade jag till Los Angeles. Jag har nu jobbat i amerikanska privatskolor i över 20 år.

Utbudet av privata skolor i USA är stort. De är eftertraktade alternativ till kommunala skolor, men de höga årsavgifterna gör att få familjer har råd att sätta sina barn i en privat skola. Räddningen kan vara att delta i skolans finansiella stödprogram.

Ungefär 10 % av alla amerikanska elever går i en privatskola. Majoriteten av privatskolorna har religiös värdegrund och i medeltal finns det ca 300 elever per skola. Religiösa privatskolor har vanligtvis en mindre årsavgift än icke-religiösa privatskolor.

I staden Santa Monica i Kalifornien, några kvarter från Stilla Havet, finns till exempel den katolska privatskolan St. Monica Catholic Elementary School som har en årsavgift på \$10000. Några kvarter därifrån ligger den icke-religiösa privatskolan Crossroads School for Arts & Sciences som kostar över \$33000 per år. I samma område finns några kommunala skolor som är gratis.

Skolans värdegrund, de små klasserna och vetskapen om att lärarna i privatskolan kommer att ta tid att lära känna familjens barn gör skolorna eftertraktade. Klasstorleken är i medeltal 16 elever.

Minna Leigh

HÖG SJÄLVBESTÄMMANDERÄTT. Skolan leds av en rektor, som är anställd av skolans styrelse. Rektorn i sin tur anställer all övrig personal i skolan.

Privatskolan har rätt att själv välja vilka elever som antas. Ibland är det hård konkurrens om platserna och alla elever blir inte alltid intagna. Vissa privatskolor har inträdesprov och intervjuer till och med på lågstadienivå.

Skolbyggnaderna och klassrummen är oftast välutrustade och moderna. Årliga

välgörenhetsgalor hålls för att stöda skolbudgeten, renoveringar och utvidgningar, och för att kunna stöda familjer som behöver hjälp med den dyra årsavgiften.

STORT KURSUTBUD. Friheten att skapa och utveckla en egen läroplan ger privatskolorna stora möjligheter att erbjuda kurser som inte är möjliga i kommunala skolor. Kurserna är vanligtvis kreativa och krävande.

Tillvalsämnen i musik, språk, kodning och speldesign, dans, STEM (Science, Technology, Engineering and Math), konst, film, podcast och media, kör och band, debatt, årsboksclubb är endast en del av kursutbudet.

I många av de icke-religiösa privatskolorna läggs en del av undervisningen på SEL (Social and Emotional Learning) och de flesta skolor kräver att varje elev ska göra någon form av samhällstjänst på fritiden. Gymnastik och sport har hög prioritet i många privatskolor.

STÖDSYSTEM FÖR STRESSADE ELEVER. En privatskola förväntas ge en utmärkt utbildning och en välrundad upplevelse.

Det är en utmaning för många privatskolor att hitta en bra balans mellan →

Så här såg mitt nuvarande klassrum ut första dagen jag började jobba där. Ett laboratorium i en privatskola i Kalifornien.

utbildning och fritid. Eleverna sätter ofta enorma krav på sig själva och i kombination med föräldrarnas förväntningar, som oftast är höga, är det inte ovanligt att en högstadieelev känner sig stressad.

Det är vanligt att elever har aktiviteter utanför skolan varje dag. Många kommer hem sent och ska sedan hinna äta middag och göra hemläxor. Elever förväntas klara av att balansera allt, och det i sin tur kräver en enorm organisationsförmåga redan i ung ålder.

I början av högstadiet tränas ofta eleverna i hur man balanserar livet som elev och hur man organiserar sina hemläxor, sina mappar, och främst av allt - hur man söker hjälp när man behöver det. Det här är väldigt viktigt eftersom takten i skolorna är krävande och eleven förväntas ta ansvar för sin egen skolframgång, med stöd av lärarna och skolan.

Det finns vanligen ett effektivt stödssystem för elever. Speciallärare, terapeuter och psykologer är ofta stationerade på campus och har en öppen dörr policy. Tröskeln att ta kontakt ska vara mycket låg ifall eleven behöver hjälp. Kom-

munikationen med familjen är mycket viktig och prioriteras högt i privatskolor.

Lärarna förväntas ha en bra kontakt med sina elever och deras familjer, och ett mentorprogram är vanligt på högstadie- och gymnasienivån. Det betyder att varje klassföreståndare har en grupp på ungefär tio elever som hen träffar varje morgon och därtill några gånger i veckan. Eleverna lär känna varandra bättre och läraren, eller mentorn, har en bra kontakt med eleven och hans familj.

ATT TALA INFÖR PUBLIK TRÄNAS TIDIGT. En stor del av livet i den amerikanska privatskolan involverar public speaking, det vill säga att prata eller hålla tal inför en publik. Det är en färdighet som eleverna börjar öva redan i barnträdgården. I varje lektion ingår alltid ett element av muntlig presentation inför publik eller någon form av diskussion i grupp. Eleverna blir vana att prata och diskutera och uttrycka sina idéer. De flesta klarar av att diskutera och hålla ett tal med självförtroende.

Lektionerna i naturvetenskaper inkluderar laborationer redan i lägsta-

diet. Eleverna får bygga, prova, testa och undersöka. Det är vanligt att eleverna skriver laborationsrapporter och vetenskapsprojekt för att öva den naturvetenskapliga metoden.

SKOLLUNCH UTE. I södra Kalifornien äter eleverna ofta lunch utomhus vid picknickbord. I vissa skolor väljer eleverna att sitta på marken när de äter. Lärarna övervakar men sitter inte tillsammans med eleverna. Lunchrasterna är ofta korta och lite kaotiska och det skulle säkert vara bra om lärarna satte sig ner och åt lunch tillsammans med eleverna.

Matvanor och hälsosam kost är något som ofta diskuteras i privatskolorna. De kaliforniska privatskolornas elever är överlag mycket medvetna om vikten av hälsosam mat. ■

Homage till 100 år

Våren är kalvningarnas tid. När kalven väl kommit till världen gäller det att tänka ut ett passande namn. Varken människor eller nötkreatur vill nöja sig med bara ett nummer eller ett signum, som de där siffrorna som beledsagar oss genom livet också kallas.

Våren är också de många födelsedagarnas tid, men det är inte varje år man kommer åt att fira en hundraårig Primadonna.

I år börjar namnen för årets nykomlingar på P och eftersom vi vill hedra vår aktuella hundraåring bör temat väljas med omsorg. Hon läser dagstidningarna med eftertanke och tar aktivt och kraftfullt ställning till de märkvärdiga svängar som utmärker dagens politik. Med Paasikivi, Palme och Pompidou kunde det kanske ha gått an, men vem vill se figurer som Putin, Paavo och le Pen vandra omkring på våra fält.

I hennes fall är det uppenbart att det är på kulturens område som årets tema bör letas fram. Eftersom vår jubilar är mycket beläst och ingalunda lagt läsandet bakom sig kunde det ju handla om litteratur, Platon, Pindaros, Plinius, Pope, Proust, Pascal, Pusjkin, Pontoppidan, möjligheterna äro legio men den skarpsynte iakttagaren märker att det är betydligt jobbigare att hitta författare med tanke på kvinnliga kalvar. Och trots att födelsedagsbarnets väggar är fullhängda med konst av yppersta slag kommer vi ändå till att detsamma gäller detta område. Picasso, Pissarro, Palladio med flera läggs denna gång på is.

Ändå är valet i själva verket givet. Med tanke på att det gäller att stämma upp i hyllningskören rycker operan in i ladugården. Tenorer, barytoner, basar, altar och sopraner ser dagens ljus. Pavarotti, Placido, Pimen, Parsifal och Papageno, Pamina, Poppea, Parisina, Papagena med flera tar sig ton. Ett undantag bör dock tillåtas. Eftersom vid en hyllning på en 100-årsdag ingenting kunde vara lämpligare än en sonett ges denna gång Petrarca en plats bland sångarna:

En sonett till Brita Lindberg

*När våra toner nu emot dig strömma
liksom de gjort allt sen din ungdoms vår
de lockar varsamt fram ur minnets gömma
så mången lycklig stund från gångna år
Rätt länge du på livets väv setts sömma
med charm och med esprit i dina spår
du följs av tankar kärleksfulla, ömma
du sprider glädje kring dig där du går*

*visst kan man ge sig hän och bara glömma
och tänka på sig själv och dystert drömma
om lyckligare dagar från igår
Men när vi bubblorna ur glaset tömma
Så är det ganska lätt för oss att döma
Vår Primadonna mitt i livet står*

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

*Våren är också
de många
födelsedagarnas
tid, men det är
inte varje år man
kommer åt att fira
en hundraårig
Primadonna.*

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson
PERSONALADMINISTRATÖR

Vad göra med obetalda medlemsavgifter?

Föreningsresursen får nästan dagligen frågor från föreningsmännskor i Svenskfinland. Denna gång tar jag upp några av de senaste frågorna av allmänt intresse.

STYRELSELEDAMOT SOM ANSTÄLLD I FÖRENINGEN.

Många tror att det är i lag förbjudet att en styrelseledamot inte får vara anställd av föreningen. Men det finns faktiskt inga hinder mot detta. Det går att vara såväl anställd som förtroendemän i en förening bara man beaktar alla jävssituationer. Det finns till och med föreningar där föreningens ordförande också är verksamhetsledare. Mera vanligt kan vara att någon styrelseledamot får arvode eller lön för att sköta ett visst projekt eller kanske föreningens bokföring. Huvudsaken är att den som också är anställd inte deltar i något som helst beslut som gäller dennes anställningsförhållanden.

Jag vill för säkerhets skull påpeka att jag inte direkt vill rekommendera att föreningen anställer sina förtroendemän. Men ibland kan den bästa kompetensen för ett betalt uppdrag finnas just i styrelsen. Men det är viktigt för föreningen att här vara lyhörd för medlemmarnas synpunkter. Om det upplevs som opassande att som anställd vara med i styrelsen kan det vara skäl att avstå från arrangementet. Då det är fråga om ett tidsbundet projekt kan man också göra så att styrelseledamoten som är anställd tillfälligt avhåller sig från att delta i styrelsens arbete.

OBETALDA MEDLEMSAVGIFTER. Så gott som alla föreningar har vid årsskiftet ett antal obetalda medlemsavgifter som de funderar vad de skall göra med. Skall föreningen försöka driva in dem aktivt eller skall man låta det vara? Eller skall medlem som inte betalt medlemsavgiften uteslutas?

När man blir medlem i en förening godkänner man också de förpliktelser som föreningen ställer på sina med-

lemmar. En av de vanligaste förpliktelserna är att man skall betala medlemsavgift till föreningen. Följaktligen är det tillåtet att försöka driva in medlemsavgiften via en indrivningsbyrå eller utesluta medlemmar som inte betalar sin medlemsavgift. Men för att utmäta en medlemsavgift krävs domstolsbeslut.

I praktiken är det dock få föreningar som tar till så drastiska åtgärder. Att vara med i en förening är ju trots allt en form av frivilligverksamhet. Vill man inte vara med längre kan man sluta betala sin medlemsavgift och förr eller senare bli utskrivet. Enligt föreningslagens § 14 kan medlem som inte uppfyller sin förpliktelser, bland annat betalar medlemsavgift, uteslutas. Denna paragraf får dock inte tillämpas på grund av ringa försummelse. Allmän praxis anses vara att minst två års medlemsavgifter bör vara obetalda innan medlem utesluts. Dessutom måste medlemmen påminnas om obetalda avgifter och upplysas om följderna av att inte betala medlemsavgiften. Ytterst viktigt är också att medlemmarna behandlas jämlikt. Alla som har gjort samma försummelse skall behandlas lika.

Om föreningen vill ha en klar linje i denna fråga lönar det sig att i stadgarna exakt formulera när man blir utesluten på grund av obetald medlemsavgift. Då kan tiden vara kortare än ovan nämnda två år.

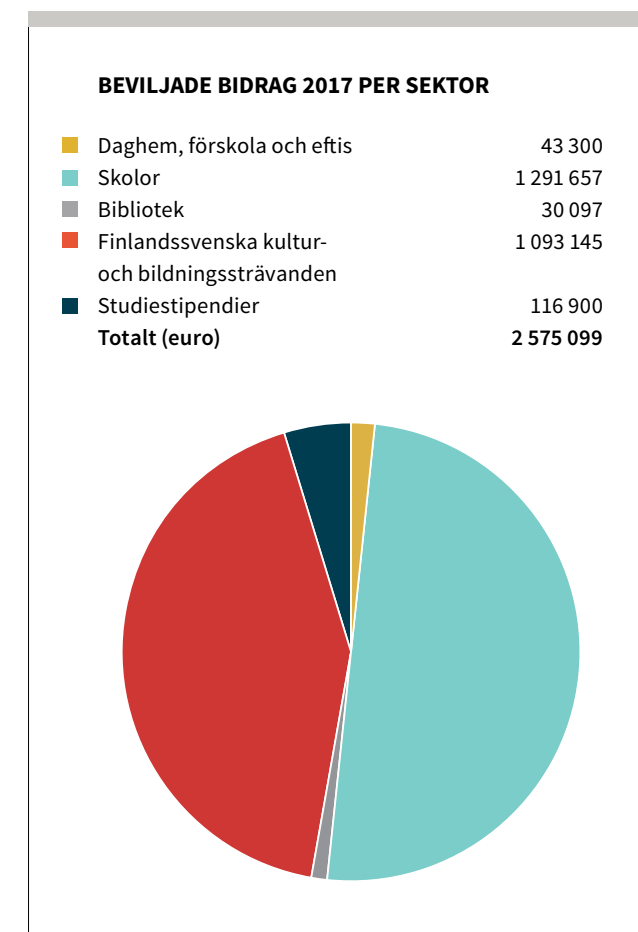
GDPR

Diskussionen och förberedelserna för EU:s dataskyddsdirektiv och personskyddslagen är livlig och lagarna träder i kraft ungefär då denna tidning utkommer. På Föreningsresursen.fi finns de senaste tolkningarna och info om hur föreningarna kan uppfylla kraven.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barntädgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

SFV:S EGET KAPITAL 31.12.2017: 102,3 miljoner euro	MEDLEMMAR I SFV:S UNDERSTÖDSFÖRENING 7746 st	MEDLEMMAR I SFV 368 st	SFV:S FONDER 420 st
--	---	---	--------------------------------------

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. **Adressförändringar.** Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post svf@svf.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@svf.fi eller 040-3559 935.

STATSBIDRAG FÖR KURSER

SFV bedriver studiecentralsverksamhet och svensk- eller tvåspråkiga föreningar kan arrangera kurser i samarbete med SFV. Det kan till exempel vara frågan om en föreläsning, ett seminarium eller en längre regelbunden kurs. SFV utbetalar statsbidrag till kursarrangören på basen av kostnader för undervisningstimmar, www.sfv.fi/kursbidrag.

Text *Tove Fagerholm*

GLIMTAR AV INDIGO

Fyra arabiska författare

*Det är den blå färgen
som skrämmer djinnerna på flykten.
Det är därför alla dörrar i oasen
målas himmelsblå! Det är indigon,
så blå ett den blänker, som slås in
i tuaregernas tyg och färgar av sig
på natthimlen.*

Eva-Stina Byggmästar

Indigo är den sjätte färgen i regnbågen, på gränsen mellan blått och violett. För mig har det varit en färg som inte finns. Förgäves försökte jag få syn på indigo i regnbågen. Inte heller upptäckte jag indigo i naturen. Först under resor till orienten såg jag verkligen indigoblått. Indigo och azur i orientalisk kakelkonst, indigofärgade kläder i gatuvimlet, djupt indigoblå skuggor i bergen och öknen vid solnedgången. Indigo blev för mig en symbol för en arabvärld jag inte sett i nyhetsreportagen. Sällan bjuder nyhetsmedierna på en hel regnbåge. När det

gäller arabvärlden förhärskar den gröna färgen som islams symbol och rött som står för blod och våld. Och så svart – avsaknaden av färg. Men jag vill ha en hel regnbåge. Med litteraturen som förmedling har jag sökt glimtar av indigo.

LIBYEN. Ibrahim al-Koni född 1948 är Libyens mest kända författare. Han skriver på arabiska men är tuareg, född i ökenstaden Ghadames. Han debuterade 1974 med en novellsamling och har vid det här laget gett ut över 40 verk, romaner noveller essäer och aforismsamlingar, översatta till ett 30-tal språk. Sedan 1993 är han bosatt i Schweiz. Hans litterära hemvist finns i den tuaregiska världen som är vidsträckt och till synes gränslös och sträcker sig över ett halvt dussin stater där det väldiga Sahara dominerar. De moderna statsbildningarna förtiger Al-Koni konsekvent, han skriver envetet om urgamla platser som Adar, Ahagar, Tassili och Waw. Tuaregerna, Saharas urbefolkning kallas också det blå folket, för att deras djupt indigofärgade klädsel färgar av sig på huden. De tillhör berberfolken, men har en egen distinkt dialekt, tamasheg.

I minsta detalj skildrar han tuaregernas kultur, livsmönster, tankar och drömmar formade av det hårda ökenlivet. Med etnologisk idoghet dokumenterar han en urgammal kultur som utmärks av matriarkat. Kvinnan äger tältet och om en man skiljer sig blir han av med både hem och barn. Fundamentalistisk islamism passar extremt illa ihop med tuaregernas kultur.

I Ibrahim al-Konis litterära universum saknas alla gränser, också mellan fantasi och verklighet, mellan det synliga och osynliga, mellan människa och djur. Tuaregerna blir en symbol för hela mänskligheten och dess existentiella kamp, om kärlek, död och evighet och om traditionens betydelse.

Guldsand (Bokförlaget Tranan 2017) är den internationellt mest berömda av hans romaner. Den utspelar sig 1911 när Italien är på väg att kolonisera Libyen, men inte heller tidsangivelser har någon egentlig betydelse i denna tuareg-värld. Kanske är det mest en markör som anger att det inte rör Gaddafis Libyen och sålunda befinner sig utanför censurans ramar.

Stamledarens son, Ukhayyad, har fått ett renrasigt kamelföl som gåva. Fölet är smäckt som en gasell och har en sällsynt vitfläckig täckning. Därför kallas kamelen rätt och slätt Skäcken.

Mellan den unga mannen och hans kamel finns ett band starkare än kärleken till hustrun, sonen och stamtillhörigheten. När Skäcken får skabb och går mot en säker död tvingas Ukhayyad iväg på en resa efter ett botemedel och han offerar allt, till och med sitt liv för sin älskade kamel.

Det är en mångbottnad skröna, brutal och existentiell. Vad är då budskapet? Ett sufiskt ordspråk av Schejk Musa ljunder som ett eko genom hela berättelsen:

”Lägg inte hjärtat någon annanstans än i himlen. Om du ger det till en varelse på jorden får människohänder fatt på det och bränner det”.

Är då kontentan av det hela att du inte ska älska din kamel högre än din gud? Den som älskar är aldrig fri. Ibrahim al-Kunis berättelse fortsätter att ställa oroande frågor om besatthet och lojalitet, om att vara sann mot sitt eget jag och följa hjärtats röst.

Stenblödning (Alhambra 2003) är en sällsam historia. Den moderna civilisationen tränger sig obarmhärtigt in i öknens hjärta och förstör urgamla lagar.

Berättelsens huvudperson, tuaregen Asouf, är getherde. Myndigheterna försöker ge honom i uppdrag att vakta klippmålningarna och de gåtfulla inskriptionerna i den wadi där hans djur betar. Vanligen är de turister och arkeologer som kommer för att beskåda sevärdheterna vördnadsfulla och kräver inte mycket av den människoskygga Asouf. Men så dyker två jägare upp. De föraktar arkeologi, de vill jaga öknens heliga djur mufflonfår. Gasellerna har de redan gjort slut på.

Ibrahim al-Koni. FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Asouf, som tror att hans far tagit sin boning i en mufflon gör allt för att skydda djuren från jägaren. I slutscenen färgas klippan röd av hans eget blod. Den skriften låter sig lätt tydas som civilisationskritik och en betraktelse över hur människans blodtörst är större än saktmod och visdom.

Genom hela berättelsen löper frågan om vilket pris världen får betala för människans egoistiska livsföring.

EGYPTEN. Alaa al-Aswany föddes 1957 och växte upp i ett liberalt muslimskt hem. Han utbildade sig till tandläkare för han visste att en författare inte kan leva på sin penna i Egypten. Till och med Nobelpristagaren Naguib Mahfous måste försörja sig som statstjänsteman hela sitt liv.

Al-Aswany talar flytande engelska, franska och spanska, och i ett skede övervägde han att flytta till Nya Zeeland, så långt som möjligt från det Egypten som inte ville publicera hans manuskript.

Han tror att litteraturen är frihetens och de mänskliga rättigheternas bästa försvar. Han vill skriva om den värld han känner och han vill bli läst av vanligt folk i sitt eget land. Han vill återskapa den egyptiska populärromanen. Därför skriver han så rakt och enkelt och sant som han förmår. Ernest Hemingway är hans främsta föredöme.

På Suleiman Basha-gatan i Kairo ligger ett hus som byggdes i klassisk europeisk stil på 30-talet. Där öppnade Al-Aswany sin första tandläkarmottagning och där skrev han boken som skulle bli världens mest sålda arabiska roman.

Yacoubians hus (Bonniers 2008) heter boken som bokförlagen varken vågade eller ville ge ut. År 2002 gavs den slutligen ut av ett litet privatförlag. Upplagan sålde slut på två veckor.

Romanen utspelar sig under det första Guldkriget på 1990-talet, men kriget är fjärran i texten. Al-Aswany har byggt upp hela sin roman kring Yacoubians gamla hus som är som ett egyptiskt mikrokosmos. Här lever ett myller av människor. →

Alaa al-Aswany. FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

I de stora och rymliga lägenheterna bor de som har det bättre ställt. I plåtskjul uppe på taket bor de fattiga. Hyresgästernas öden speglar **Hosni Mubaraks** Egypten. Det är en text som inte väjer för några tabun: korrupt politik, bigott sexualmoral, homosexualitet, alldagligt våld, klasskillnader och terrorism. Det är något av en sensation att en så tabubelagd berättelse kommit ut på arabiska och klättrat högst på alla tiders bestsellerlista.

I huset bor en chefredaktör som i varje ung man ser sin första ungdomskärlek och han är ständigt på jakt efter nya kärleksäventyr. När han till slut finner ”den rätte” slutar det illa.

En affärsman som blivit miljonär på droghandel skapar ett hemligt kärleksnäste i huset för sin andra fru, som den första hustrun inte får veta något om.

En äldre ingenjör dyrkar kvinnor men har aldrig kommit sig för att gifta sig. Istället förpestas hans dagar av systemen som lever sitt vreda änkeliiv i hans hem och helst också vill bli hans förmyndare så han inte förslösar de pengar hennes barn ska ärva.

I ett plåtskjul på taket bor den vackra Buthayna som måste skrinlägga sina drömmar om utbildning och ett bättre liv när fadern plötsligt dör. För att kunna behålla sitt arbete i en konfektionsaffär måste hon stå ut med arbetsgivarens sexuella trakasserier fastän hon känner sig besudlad och får svårt att möta sin hemliga älskade, portvaktarsonen Taha.

Taha vill bli polis, men vägras tillträde till polishögskolan för att hans utfattiga far inte kan erbjuda några mutor. Han börjar istället studera vid universitetet, där skiljelinen mellan fattiga och rika studeranden är knivskarp. Han finner gemenskap hos de religiösa studenterna från landsbygden. Efter en studentdemonstration fängslas Taha, misshandlas och förödmjukas svårt. Efter frigivningen är det Muslimska Brödraskapet som tar hand om honom och

hjälp honom att återupprätta sin heder. Livet har i sig inget värde, det är större att dö för islam.

Buthayna finner en väg ut ur sin förnedring. I bokens sista livsbejakande kapitel firas en bröllopsfest fylld av dans och drillande kvinnoröster. Över Yacoubians hus lyser hela regnbågen.

På grund av sina goda språkkunskaper blir Alaa al-Aswany ofta intervjuad och har blivit en talesman för frihet och tolerans. Med humor och värme bygger han broar mellan öst och väst.

”Väst är för mig **Shakespeare** och **Hemingway**”, säger han.

LIBANON. Hoda Barakat föddes 1952 i norra Libanon i den maronitkristna staden Bsharré. I Beirut tog hon en fil.kand. i fransk litteratur vid Libanesiska universitetet och arbetade som lärare, journalist och översättare. 1989 flyttade hon till Paris med sina två barn och blev journalist vid Radio Orient.

Hoda Bakarar är en av de mest originella rösterna i modern arabisk litteratur. Hon skriver vanligen sina romaner i jagform och har män i samhällets utkanter som huvudpersoner. Hon inledde dock sitt författarskap med en samling texter om kvinnors liv i krigets Beirut och om berömda libanesiska kvinnor i historien. Trots att hon inte driver feministiska frågor har hon blivit en stark kvinnlig röst i den arabiska litteraturen.

Debutromanen från 1995, *The Stone of Laughter* (ännu inte översatt till svenska) är den första arabiska boken som har en homosexuell man som huvudperson.

Vattenplöjaren (Leopard 2008) är den första av Hoda Barakats böcker som översatts till svenska. Den är kanske också den mest berömda. År 2000 belönades den med dendeprestigefyllda **Naguib Mahfouz**-medaljen.

Gator och torg i Beirut ligger öde. Butiker och kaféer är gapande hål. På avstånd hörs explosioner från det pågående inbördeskriget. Bland ruinerna trevar björnbärsbuskarnas nya skott och nya små stockrosor har börjat gro. Här vandrar en ensam man. Han söker sitt barndomshem, tyghandlarens hus. Huset visar sig vara uttraderat, men mirakulöst nog är husets källare helt oskadad. Här finner han faderns lager av dyrbara tygrullarna. Han klär golvet och väggarna i regnbågens alla färger med fräsande siden, glimmande brokad och lenaste sammet. Här tillbringar tyghandlarsonen sina dagar i ett drömligt tillstånd och återskapar i minnet tiden före kriget.

Varje dag beger han sig ut i staden på jakt efter något att äta. De enda levande varelser han ser är kringströvande hotfulla hundar. I sin tyggrotta samtalar han i drömlika

sekvenser med den kurdiska flickan Shamsa, som en gång var hans älskade. För henne berättar han om de underbara tygernas härkomst och kulturhistoria medan Shamsa i en ström av hågkomster berättar om kurdernas öden.

Romanen stannar inte vid nostalgiska hågkomster av en förlorad värld. En dag när mannen, med en märklig förnimmelse av att han är död, kliver ut ur sin tyggrotta, ser han att terrängen mot havet har förvandlats till en plan slätt, täckt av en tunn vattenhinna. Driven av ett oemotståndligt begär rusar han ut i vattnet, han plöjer lustfyllt fram med vattnet forsanande om vrister. Han tänker: Kanske just detta är vad jag alltid gjort? Kanske den enda meningen med mitt liv har varit att plöja vatten?

Romanens slutbild etsar sig in i mina tankar. Vill författaren hävda att ett människoliv saknar betydelse? Eller är det i denna ultimata ödmjukhet där man avsäger sig tron på att personliga sorger har någon betydelse som romanens kärna ligger? I ett större perspektiv är personlig förlust betydelselös. Först när man erkänner att man är mindre än ett stoftkorn är man fri, inte från ansvar, men från högmod. Samtidigt som mannen som summerar sitt liv till att han varit en vattenplöjare gör mig sorgsen, får jag en oväntad tröst. Vågrörelsen från vattenplöjarens fötter vandrar långt ut över vattenytan. Kanske vaggas ett litet frö iväg till en strand där det kan gro?

Ett rike av denna jord (Leopard 2017) är Hoda Barakarts egen släkthistoria från 1920-talet fram till inledningen av in-

Hoda Barakat. FOTO: GETTY IMAGES

bördeskriget 1975. Det är en episk berättelse om slitningen mellan tradition och modernitet, om den ständiga kampen mellan människa och natur och om tro och förnekelse. I den lilla byn som förlorar sig i indigoblå skuggor lever de kristna isolerade bland muslimer, men omvärlden sipprar likväl in med sina motsägelsefulla incitament.

De kristna maroniternas historia speglas i berättelsen om sex föräldralösa syskon. Den äldsta system Salma håller samman familjen och försöker organisera jordbruket. Hennes främsta stöd, brodern Tannus, lämnar hemmet för att söka en tillflykt i kloster. Farbröder och kusiner vill lösa familjens svårigheter på traditionellt sätt – genom att gifta bort systarna. Kvinnorna är underordnade männen, men de äger en styrka som män har svårt att rå på.

IRAK - FINLAND. Hassan Blasim född 1973 i Bagdad. Han visste tidigt att han ville bli författare. Som ett led i författarskolningen började han studera vid Bagdads filminstitut. Här fick han göra filmer om fattiga människors liv. På filminstitutet röntede filmerna uppskattning, men hemliga polisen betraktade dem som regimkritik. 1998 valde han att fly till irakiska Kurdistan, där han antog ett kurdiskt namn och började dokumentera kurdernas liv. Också det blev för farligt. För att skydda sin familj vandrade han över gränsen till Iran och därifrån vidare till Turkiet. I Istanbul svartjobbade han som papperslös flykting tills han kunde betala för illegal transport till Grekland och vidare till Bulgarien, Serbien och Ungern. Han säger: Det tog mig fyra år att vandra till Finland, men 2004 fick jag finländskt flyktningpass och nu är jag en finländsk författare som skriver på arabiska.

Internationell uppmärksamhet vann han 2010 då den engelska översättningen av novellsamlingen *Galningen* från frihetstorget kom med på den långa listan för Indipenden Foreign Fiction Prize. Då hade mer än tjugo arabiska förlag refuserat hans manus. Istället hade han börjat publicera sig på internet, där han inte drabbades av censur. Han fick stöd och uppmuntran av både arabiska författare och internetanvändare. Naturligtvis fick han också hatbrev för att han profanerar det heliga arabiska språket. Han använder sig nämligen av den talspråkversion av arabiska som vardagens irakier använder. Han skriver också om ämnen som är förbjudna i klassisk arabiska: Gud, sex och politik. Det är otänkbart att de texterna skulle publiceras i Irak.

Han säger: ”Det går inte att skildra dagens verklighet i Irak med de ord profeten **Muhammed** använde. Arabiskan är ett fångslat språk. Man måste ge språket frihet för att kunna gestalta nutiden. Ingen drömmer på klassisk arabiska. Drömmens språk är det språk man talar.” ➔

Hassan Blasim. FOTO: WIKIPEDIA

Det finns en stark underjordisk rörelse för språklig frihet också bland författare som lever i arabisktalande länder där censuren och självbevarelseinstinkten hindrar dem att utvecklas fritt.

De hyllar Hassan Blasim för att han revolutionerar den arabiska litteraturens språk.

MARDRÖMSREALISM. *Irakisk Kristus* är den första novellsamlingen som översatts till svenska. Den utsågs 2014 till årets bästa översatta bok av The Independent.

Entusiastiska litteraturkritiker jämför Hassim Blasims texter med västerländska författare som **Kafka**, **Marquez**, **Borges** och de talar en korsning mellan **Dostojevskij** och *Tusen och en natt*.

De talar om magisk realism.

Visst är det ett oförutsägbart äventyr att läsa Blasims noveller. De andas sorg och desperation, men med en krydda av svart humor. Det är groteskerier och det är realistisk brutalitet som ibland gör läsningen svår. Det är ett möte med ett Irak, vars historia krossas mellan västerländsk kolonialism och islamistiskt rätttroga fundamentalister. Titeln irakiska Kristus offerar sig själv för att hans gamla mor skall överleva.

Vad är självupplevt, vad är projicering av andras upplevelser? Vad är dröm, vad är verklighet?

”Jag skriver mardrömsrealism”, säger Blasim. ”Jag är inte intresserad av ismer, jag är intresserad av människor”.

Det är en aning absurt och nog så tillfredsställande att ett främlingsförsiktigt land som Finland har öppnat dörren för en arabisk författare, att han så sakteliga översätts till finska, att han får utrymme i media och att hans pjäs *Digihattupeli* hade premiär på Tampereen Teatteri Telaka 2016.

Hassan Blasim har hållit kurser i kreativt skrivande på arabiska i Göteborg och i Gårdsbacka. Kursen hjälper människor att bevara sitt hopp, sitt människovärde och sin identitet.

I Europa finns det ett utbredd ointresse för arabisk samtidslitteratur. Varken förläggare eller bibliotek är intresserade av att sprida den litteraturen.

Hur många arabiska författare når aldrig fram till oss för att de är censurerade – fängslade – tystade?

Litteratur är människans bästa vapen mot främlingskap. Under läsprocessen synliggörs andras livsöden, lika giltiga som läsarens eget.

Hassan Blasim

Lästips:

- ❖ **Yasmin Khadra** (Algeriet):
Efter attentatet 2006
Sirenerna i Bagdad 2007
Vad dagen är natten skyldig 2010
- ❖ **Maguib Mahfouz** (Egypten)
Min natt är tusen nätter 1996
Det förflutnas trädgård 1991
Längtans slott 1991
Drömmarnas gata 1990
- ❖ **Nawal El Saadawi** (Egypten)
Revolutionskrivarna 2014
Den stulna romanen 2010
Livets källa 1994
Törst 1992
- ❖ **Elias Khouri** (Libanon-Palestina)
Solens port 2005

Nya böcker om två färgstarka fascinerande finländska kvinnor

Emelie Enckell

GENERALENS DOTTER

Dagmar Thesleff

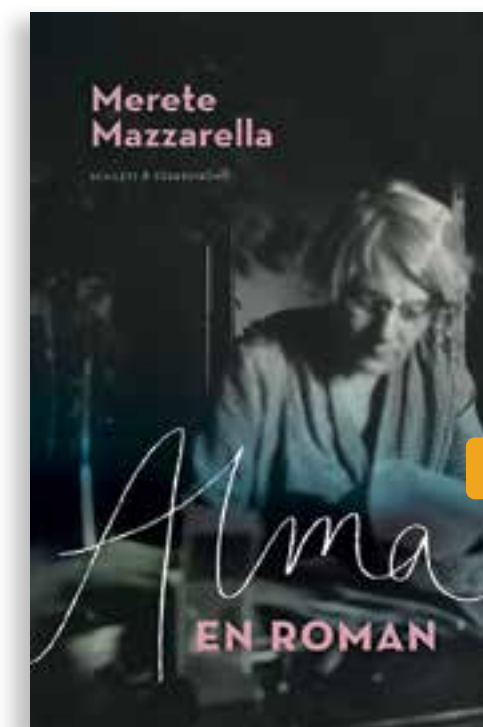
Dagmar Thesleff (1912–1991) var motsägelsefull och färgstark, hon var ofta osäker på sina livsval, hon var både charmerande och passionerad. För familjen var hon en fast punkt i Grankulla och i sommarstugan på Dånö på Åland. I biografen om sin mor har Emelie Enckell använt sig av hennes livfulla brevväxling och dagböcker.

Alla SFV-medlemmar får 35 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel litteratur.sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«.

Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i S&S bokhandel, Snellmansgatan 13, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 9–12 och 13–16.

Merete Mazzarella

ALMA

En roman

Alma Söderhjelm (1870–1949) var en livfull personlighet som levde under en dramatisk period i världens och Finlands historia.

Boken är en roman, men en roman som flitigt lånar Almas egna ord ur brev, dagböcker och framförallt Söderhjelmns fem memoarböcker. På glasklar prosa frammanar Mazzarella den Alma hon alltid känt som sin.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Här anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten. Vill du presentera en bok i Boklådan? Länken till anmälningsformuläret hittar du på www.sfv.fi/publikationer.

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND

”MITT SPRÅK ÄR EJ I ORDEN”
GUNNAR BJÖRLINGS LIV OCH VERK

Fredrik Hertzberg

ISBN: 978-951-583-423-2
560 sidor, inbunden, illustrerad

Cirka pris: 35 e
Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors (tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller beställ via SLS (info@sls.fi, +358 9 618 777).

I den första biografien om Gunnar Björling (1887–1960), en av de främsta litterära modernisterna, möter läsaren honom som ung socialist, aktivist, auskultant, filosof, profet, mystiker, modernist, växelryttare, mentor, recitator och erotik. Boken bygger på omfattande forskning i arkiv i Finland och Sverige samt intervjuer med personer som kände honom.

DIKT OCH IDEOLOGI
GÖSTA ÅGREN, LARS HULDÉNS OCH CLAES ANDERSSONS 1960–1970-TALSPOESI

Anna Möller-Sibeli

ISBN: 978-951-583-424-9
390 sidor, häftad, illustrerad
Cirka pris: 25 e

Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors (tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller beställ via SLS (info@sls.fi, +358 9 618 777).

Boken tar upp en färgstark men förbisedd fas i den finlandssvenska poesin utifrån tre centrala författare. Ett viktigt tema är motsättningen mellan socialt engagemang och poesins genrekrav. Analyserna belyser förortsliv, mentalvård, tv-program, kärnvapenhot, demonstrationer och blasfemiska Jesus-dikter. Ämnena krävde ett nytt formspråk och stimulerade till experiment och kommunikation med läsaren.

LÄRUM-FÖRLAGET

INGA OCH HERBERT
LÄTTLÄST

Katarina Torfason

ISBN 978-951-8976-95-3
64 sidor, limmad rygga
Pris: 15 euro
Köp på Luckan i Karleby, shop.larum.fi,
forlaget@larum.fi, Boklund.fi

Inga och Herbert har varit gifta i femtio år. Han tycker om att köra bil. Hon är rädd när han kör. – Kör inte så fort, brukar hon säga. – Jag har kört perfekt i hela mitt liv, brukar han säga. Det har de sagt till varandra i femtio år. De tycker om varandra. De säger inte: Jag älskar dig. Men det gör de nog. En lättläst bok om ett äldre par och deras vardag som innehåller både glädje och sorg.

PROCLIO

FÅNGLÄGERHELVETET
DRAGSVIK
MASSDÖDEN I EKENÅS 1918

Sture Lindholm

ISBN 978-952-67524-3-3
288 sidor, inbunden
Cirka pris 36 euro
Köp i bokhandlarna, Luckorna, www.proclio.fi, info@proclio.fi

Den skakande skildringen om den värsta humanitära katastrofen i Finlands moderna historia. Under några sommarmånader avled mer än 3 000 röda fångar av undernäring och sjukdom i fånglägret. Strax utanför dagens Nylands brigad ligger därför landets största massgrav. Sture Lindholm belyser med hjälp av dagböcker och samtida dokument initierat och mångsidigt det fruktansvärda som hände i Dragsvik.

FÖRLAGET

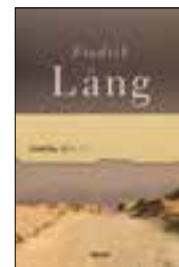

HUNDARNAS HISTORIEBOK
FINLAND, EN DEL AV SVERIGE

Mauri Kunnas

ISBN: 978-952-333-116-7
80 sidor
Pris: 25,90
Köp i bokhandeln eller via forlaget.com

Den mästerlige historieberättaren Mauri Kunnas och hans hundar är tillbaka med en enastående bilderbok om Finlands historia från 1500- till 1800-talet. Vi får träffa storheter som Mikael Agricola, Gustav Vasa, hans son Johan och drottning Kristina. Dessutom blir det renässansfest på Åbo slott, klubbekrig och häxjakt.

BASIM, MIN KÄRA

Fredrik Lång

ISBN: 978-952-333-102-0
200 sidor
Pris: 25,90 e
Köp i bokhandeln eller via forlaget.com

Den palestinske matematikern och forskaren Basim ska hälsa på släkt och vänner i Libanon och Jordanien men nåstans på vägen försvinner han spårlöst. Hans engelska flickvän från Oxford reser till Jerusalem för att ta reda på vad som hänt. Hon skriver brev till Basim och lämnar in dem på polisstationen i hopp om att de ska nå honom – i hopp om att han bara är fångslad, och inte död.

SVENSKA ARKIVFÖRENINGEN

VÅR SYN
– NYLIBERALA STUDENTFÖRBUNDET 1937-1970

Håkan Mattlin

ISBN 978-952-93-7551-6
184 sidor, häftad
Pris 19 e + ev. postkostnader
Beställ av hakan.mattlin@tresmeder.fi

Nyliberalerna var på sin tid en ”politisk skola” för blivande ministrar, riksdagsmän, publicister, tjänstemän och forskare. Förbundet grundades 1937 som en reaktion mot högerströmmar främst bland studenter och akademiker i Helsingfors. Verksamheten upphörde 1969–70 när många ungdomar övergick till vänsterpartier eller ensaksrörelser.

STIFTELSEN PRO ARTIBUS

HANNE IVARS -
POWER AND GLORY

Kati Kivinen

ISBN: 978-952-68160-9-8
114 sidor
Pris: 20 e + porto
Beställ på proartibus@proartibus.fi

Den trespråkiga boken är en djupdykning i videotrilogin ”Power and Glory” av bildkonstnären Hanne Ivars. Artikel författare är Kiasmas intendent, FD Kati Kivinen. Boken är den andra i Stiftelsen Pro Artibus forskningsbetonade samlingspublikationsserie. Syftet är att presentera samtidskonst och belysa stiftelsens samling ur forskningsperspektiv.

KARIN & ÅKE HELLMAN

Karl Johan Hellman, Åsa Hellman,
Juha-Heikki Tihinen

ISBN: 978-952-68160-6-7
175 sidor, inbunden
Pris 30 e + porto
Beställ på proartibus@proartibus.fi

Boken ingår i Stiftelsen Pro Artibus’ serie om finlandssvenska modernister. Den presenterar en översikt av konstnärsparet Karin (1915-2004) och Åke Hellmans (1915-2017) liv och konstnärskap. Under flera årtionde delade det kreativa och framgångsrika paret samma ateljé. I boken ingår texter av arkitekt Karl Johan Hellman, keramikkonstnär Åsa Hellman och Juha-Heikki Tihinen, docent i konsthistoria.

FONTANA MEDIA

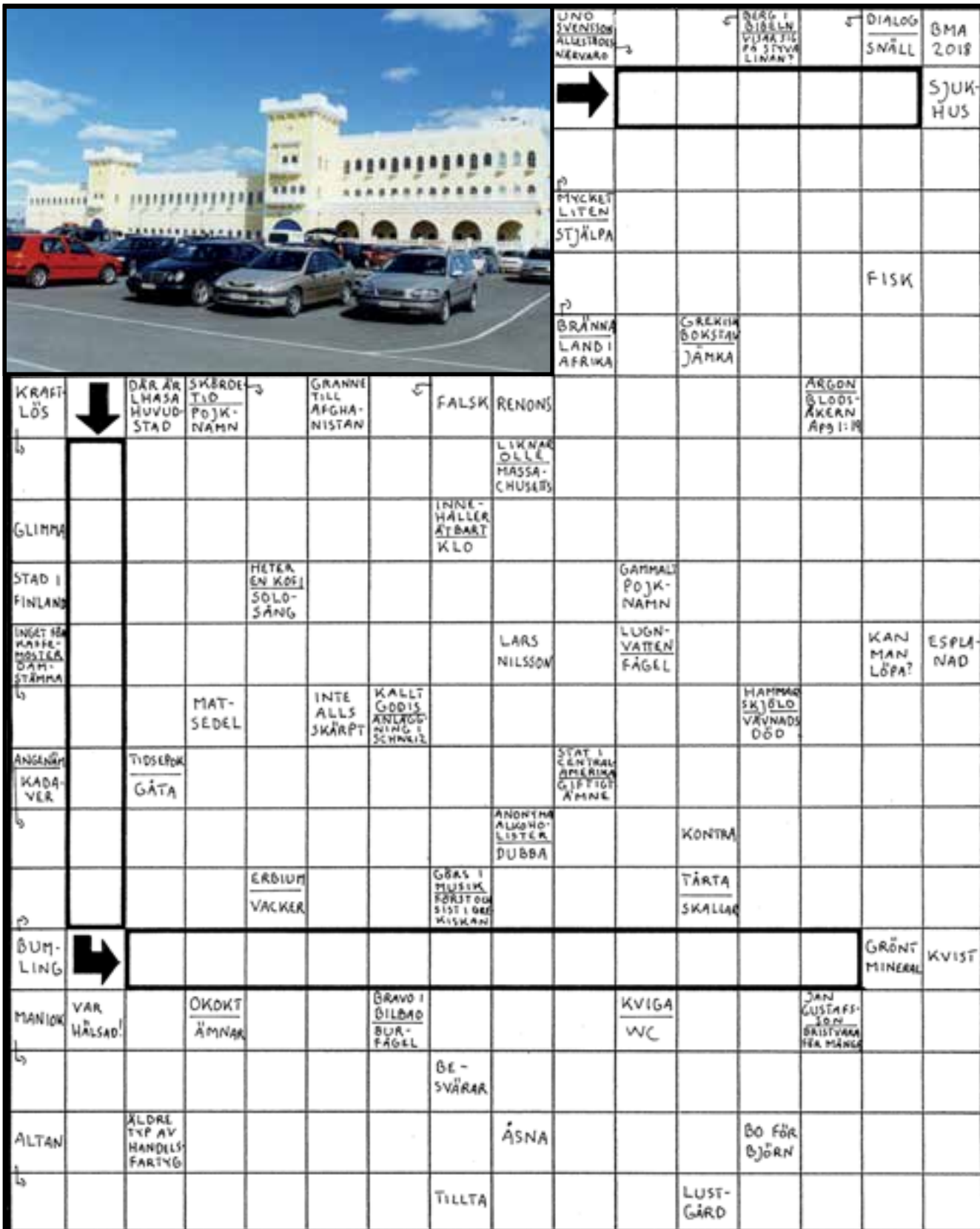

HEMMA I LIVET
– TANKAR OM LIVSMENING OCH HÄLSA

John Vikström

ISBN: 978-951-550-844-7
48 sidor, inbunden
20 e
Beställ på www.fontanamedia.fi

Vad är viktigt i livet? Ärkebiskop emeritus John Vikström bjuder in till samtal kring hälsa, sjukdom och livsmening. Hälsa handlar inte enbart om fysiskt välmående, utan den har också en psykologisk, social och andlig dimension. Viktigare än hur vi mår är själva livsinställningen. Ser vi mening i livet – i vardagen såväl som i livet som helhet?

UNO SVENSK ALUSTROEN NÄRVARO
 SERO I SIBELN DJÄRIG PÅ STYVA LINANT
 DIALOG SNALL BMA 2018
 SJUKHUS
 MYCKET LITEN STJÄLPA
 BRÄNNA LAND I AFRIKA
 GREKISK BOKSTAV JÄMKA
 ARGON BLOD-ÅKEAN ÅRS 1:18
 KRÄFT LÖS
 DÄR ÄR LHASA HUVUDSTAD
 SKERDE TID POJK-NAMN
 GRANNE TILL AFGHANISTAN
 FALSK RENONS
 LIKAR OLLÉ MASSA-CHUSERS
 GÄLLE
 STAD I FINLAND
 HETER EN KÖF SOLO-SÅNG
 GAMMAL POJK-NAMN
 INNE-HÄLLER ÅTBART KLO
 LARS NILSSON
 LUGN-VATTEN FÄGEL
 KAN MAN LÖPA?
 ESPLANAD
 ANGT NÄR MATTE-MOSLEA DÄM-STÄMMA
 MAT-SEDEL
 INTE ALLS SKÄRPT
 KALLT GÖDIS ANLÖDNING SCHNITZ
 HAMMAR SKJÖLD VÄRNADS DÖD
 ANGENÄM
 KADAVER
 TIDSEDER
 GÅTA
 STAT I CENTRAL AMERIKA
 GIFTIGT AMNE
 ANONYMA ALMOND-LISTER
 DUBBA
 KONTRA
 ERDIUM
 VACKER
 GÖRS I MUSIK FÖRSTOD SIST I ÖRE KISKAN
 TÄRTA
 SKALLAR
 BUM-LING
 GRÖNT MINERAL
 KVIST
 MANIK
 VAR HÄLSAD!
 OKDKT ÄMNER
 BRAVO I BILDAD BUR-FÄGEL
 KVIGA WC
 JAN GUSTAFSSON
 BAISTVAKER HÄR MÅNGA
 BE-SVÄRAR
 ALTAN
 KLÖRE TYP AV HANDELSFARTIG
 ÅSNA
 BO FÖR BJÖRN
 TILLTA
 LUST-GÅRD

NAMN: _____
 ADRESS: _____
 E-POST/MOBILNUMMER _____

Vinsten för krysset 2-2018 är två SFV-biografier. Skicka in lösningarna senast 3.9.2018 till SFV:s redaktion, PB 198, 00121 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och eposta den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

			8		6			
7	8		3		2		6	9
9				5				8
	3						2	
	4	7				5	8	
	9						7	
6				2				3
8	5		7		3		4	2
			1	9				

SUDOKU EXPERT

2			1	7	5			4
			6		8			
		1		2		6		
	8	4				9	2	
1				8				3
	5	9				4	1	
		3		1		8		
			8		7			
8			3	5	4			9

KRYSSLÖSNING 1-2018

Sammanlagt 120 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång **Sven-Gustav Åström** i Paipis. Vinstböckerna torde redan vara framme.

HUR DRAR VI VINNAREN I KRYSSSET?

- De svar som kommit per epost skrivs ut, och läggs i en ordnad hög med de svar som kommit brevledes.
- Antalet inlämnade svar räknas.
- Summan förs in i ett kalkyblad, som därefter slumpässigt drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna i lottningen.

V
 EN NV
 RESEDA
 TUKTAN
 LISÖSH
 KANAPÉ
 U
 FAT AL
 GENERAD
 SALZBURG
 NOMADSTAM
 ÄMNA
 PIAU
 NORDEA
 ISTID
 ÄRA
 P
 DASA
 VÄR
 AKILLES
 ST
 PARENTES
 ARENA
 T
 PRAEL
 TAGE
 ENKI
 STREBER
 PATRIARK
 KR
 MAE
 TONIA
 KROAT
 SLA
 SÖS
 BARNSLIG
 TREOR
 O
 T
 OK
 LAKRITS
 TV
 PT
 MADAM
 ASTARTE

ANAGRAMJAKTEN 2-2018

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

E-posta före 3.9.2018 in det rätta svaret samt på vilken sida rubrikraden finns till redaktion@sfv.fi. Kom även ihåg att skriva din postadress. Bland de rätta svaren lottar vi ut en bok i SFV:s biografiserie.

BLUDDRIGT RAFSA VE

UNDERVATTENSIM EJDERN RÖKER FÖRE HÖGE

BLODET SY TESER

SKOSULA TVI PARIA

DIVORNA TIGGA LIM

RÄTTA SVAR I ANAGRAMJAKTEN 1-2018:

VINDEN ÖPPNAR FÖR LÄRANDE SID 19 (FÖRÄDLANDE ÖPPNAR REN VIN)

MED KLARSYNT BLICK SID 50 (BLINKAT DRYPCK SLEM)

FOKUS PÅ AFFÄRSLIV SID 26 (PÅVISAS FLUFF OKÄR)

HÅLL ETT VAKSAMT ÖGA SID 10 (GLÖMSKT LEVA HATA TÅ)

KONSTEN ATT BYGGA TORN SID 37 (BETRYGGAS KONTANT TON)

24 rätta svar skickades in. Lotten gynnade **Gunilla Jansson** i Åbo. Vinstboken torde vara framme.

SUDOKU EXPERT LÖSNING

2	6	8	1	7	5	3	9	4
9	3	5	6	4	8	1	7	2
4	7	1	9	2	3	6	8	5
7	8	4	5	3	1	9	2	6
1	2	6	4	8	9	7	5	3
3	5	9	7	6	2	4	1	8
5	9	3	2	1	6	8	4	7
6	4	2	8	9	7	5	3	1
8	1	7	3	5	4	2	6	9

SUDOKU ENKEL LÖSNING

4	1	2	8	9	6	7	3	5
7	8	5	3	1	2	4	6	9
9	6	3	4	5	7	2	1	8
1	3	8	6	7	5	9	2	4
2	4	7	9	3	1	5	8	6
5	9	6	2	4	8	3	7	1
6	7	1	5	2	4	8	9	3
8	5	9	7	6	3	1	4	2
3	2	4	1	8	9	6	5	7

HÖSTENS SFV-BIOGRAFIER

Höstens SFV-biografier lanseras officiellt på Bokmässan i Helsingfors den 25-28 september. Båda böckerna presenteras med författarintervjuer på scen – vi meddelar om programtiderna på området Den finlandssvenska boken så fort de klarnar.

RAFAEL KARSTEN – *bland indianfolk i Sydamerika*

I sin biografi över etnologen och religionsforskaren **Rafael Karsten** (1879–1956) hittar **René** och **Raili Gothoni** tre sammanbindande teman: religion, äventyr och utanförskap – alla med rötter i Karstens barndom och uppväxt. Hans äventyrliga, djupgående och banbrytande forskning bland indianfolken i Sydamerika ledde till stor popularitet, men senare anpassade han sig inte till utvecklingen inom antropologin och sociologin, och blev en outsider inom den akademiska världen.

SIGRID SCHAUMAN – *en livsberättelse*

Sigrid Schauman (1877–1979) var bildkonstnär, kritiker, ensamförsörjare och modernist under en tid som inte gynnade en sådan rollblandning. Som konstnär intresserade hon sig mer för färg än för form; både landskapen och porträtten är särpräglade och sensibla. **Camilla Granbackas** heltäckande biografi visar hur Schauman utvecklades ännu som 80-åring, och hur hon på äldre dar anammade ett rätt burdust sätt att umgås, troligtvis för att hon i själva verket var en rätt blyg person.

